

ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

AMNESTY
INTERNATIONAL

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα που αποτελείται από περισσότερους από 3 εκατομμύρια υποστηρικτές, μέλη και ακτιβιστές σε περισσότερες από 150 χώρες και εδαφικές επικράτειες, οι οποίοι αγωνίζονται για να δώσουν τέλος σε βαρύτερες καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το όραμά μας είναι κάθε άνθρωπος να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλα διεθνή θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είμαστε ανεξάρτητοι από κάθε κυβέρνηση, πολιτική ιδεολογία, οικονομικό συμφέρον ή θρησκεία και χρηματοδοτούμαστε κυρίως από τα μέλη μας και από δωρεές από το κοινό.

AMNESTY
INTERNATIONAL

Πρώτη έκδοση το 2013 από την
Amnesty International Ltd
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

© Διεθνής Αμνηστία 2013

Index: EUR 25/008/2013 Greek
Γλώσσα πρωτοτύπου: Αγγλική
Εκτυπώθηκε από τη Διεθνή Αμνηστία,
Διεθνής Γραμματεία, Ηνωμένο Βασίλειο

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Αυτή η έκδοση υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα, αλλά επιτρέπεται να αναπαραχθεί με οποιαδήποτε μέθοδο χωρίς χρηματικό αντίτιμο για λόγους συνηγορίας, διεκδίκησης και διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όχι όμως για μεταπώληση. Οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων ζητούν να ενημερώνονται για κάθε τέτοια χρήση για λόγους εκτίμησης του ανκτύπου. Για δημιουργία αντιγράφων σε οποιεσδήποτε άλλες περιστάσεις, ή για επαναχρησιμοποίηση σε άλλες εκδόσεις, ή για μετάφραση ή απόδοση, πρέπει να εξασφαλιστεί προηγούμενη γραπτή άδεια από τους εκδότες και ενδέχεται να απαιτείται καταβολή χρηματικού αντιτίμου. Για να ζητήσετε άδεια, ή για οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες, παρακαλούμε επικοινωνήστε με τη διεύθυνση copyright@amnesty.org

Φωτογραφία εξωφύλλου: Κατασκευή του συνοριακού φράχτη στην περιοχή Έβρου, Φεβρουάριος 2012.
Ο φράχτης μήκους 10,5 χλμ προστατεύει πλέον το βόρειο τμήμα των χερσαίων συνόρων της Ελλάδας με την Τουρκία, που ήταν ένα από τα πιο πολυσύχναστα σημεία διέλευσης για την παράτυπη μετανάστευση προς την Ευρώπη.
© AP Photo/Nikolas Giakoumidis

amnesty.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή: Τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στην Ανατολική Μεσόγειο: τα ελληνοτουρκικά σύνορα	5
2. Διασχίσεις των συνόρων από την Τουρκία προς την Ελλάδα	8
3. Συλλογικές απελάσεις (απωθήσεις) στα ελληνοτουρκικά σύνορα	10
3.1. Επιχειρήσεις απώθησης που θέτουν ζωές σε κίνδυνο	12
3.2. Κακομεταχείριση κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων απώθησης	15
4. Επιχειρήσεις «σκούπα» που καταλήγουν σε συλλογικές απελάσεις	17
5. Παρατεταμένη κράτηση αιτούντων άσυλο και παράτυπων μεταναστών	19
5.1. Συνθήκες κράτησης	21
5.2. Κράτηση παιδιών	24
6. Συμπέρασμα: Κοινή ευθύνη της ΕΕ για τα εξωτερικά της σύνορα	27
Συστάσεις	29
Γλωσσάριο	32
Σημειώσεις	34

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ (ΕΕ) ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ: ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ

«Δεν ξέρετε ότι έφτιαξαν έναν τοίχο στον Βορρά; Είναι αδύνατο να περάσεις πια τα χερσαία σύνορα. Η Ελλάδα δεν δέχεται πια πρόσφυγες.»

Ο Α, 27χρονος Παλαιστίνιος πρόσφυγας, ανέφερε ότι η Ελληνική Ακτοφυλακή τον απώθησε πίσω στην Τουρκία μαζί με άλλους 52 ανθρώπους στις αρχές Φεβρουαρίου 2013. Ήταν υπό κράτηση στην Τουρκία στις 18 Φεβρουαρίου 2013 όταν του πήρε συνέντευξη η Διεθνής Αμνηστία.

«Η δημιουργία του φράχτη που κατασκευάστηκε με ελληνικούς πόρους δεν είναι η λύση του προβλήματος. Όμως είναι ένα μέτρο, μία επιλογή με ισχυρό συμβολισμό, ένα μήνυμα που θα φτάσει στους υπηκόους τρίτων χωρών, τους λαθρεμπόρους και τους διακινητές που θέλουν να χρησιμοποιήσουν τη χώρα μας για τη μετανάστευσή τους προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

Απάντηση της ελληνικής κυβέρνησης στην έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, 19 Απριλίου 2013.¹

Τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας αποτελούνται από ένα χερσαίο σύνορο μήκους 203 χλμ στην περιοχή του Έβρου στον βορρά και ένα θαλάσσιο σύνορο στο Αιγαίο στον Νότο. Αυτά τα σύνορα είναι επί πολλά χρόνια μία από τις κύριες διαδρομές εισόδου για μετανάστες και πρόσφυγες που προσπαθούν να βρουν προστασία ή καλύτερη ζωή στην Ευρώπη. Το 2012 σημειώθηκε εκεί ο μεγαλύτερος αριθμός παράτυπων εισόδων στην ΕΕ σε σύγκριση με όλα τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.² Από όσους φτάνουν εκεί, μεγάλος αριθμός προέρχεται από χώρες σπαρασσόμενες από συρράξεις, όπως το Αφγανιστάν και η Συρία. Η έρευνα της Διεθνούς

Αμνηστία έχει διαπιστώσει περιπτώσεις συνταρακτικών παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων εναντίον των ανθρώπων αυτών από τις ελληνικές αρχές.

Τα τελευταία λίγα χρόνια, η Ελλάδα έχει επενδύσει εκατομμύρια ευρώ για να κρατήσει εκτός τους μετανάστες. Το 2012 ολοκλήρωσε την κατασκευή φράχτη μήκους 10,5 χιλιομέτρων κατά μήκος των χερσαίων συνόρων της με την Τουρκία και παρέταξε εκεί σχεδόν δύο χιλιάδες επιπρόσθετους συνοροφύλακες. Στο μεταξύ, μία νέα Υπηρεσία που συστάθηκε με νόμο το 2011 για να επεξεργάζεται τις αιτήσεις άσυλου άρχισε να λειτουργεί –και πάλι μόνο εν μέρει τον Ιούνιο του 2013.

Η Διεθνής Αμνηστία αναγνωρίζει το προνόμιο των κρατών να ελέγχουν την είσοδο και την παραμονή μη υπηκόων τους στην επικράτειά τους και της ΕΕ να στηρίζει τα Κράτη-Μέλη στη διεξαγωγή θεμιτού συνοριακού ελέγχου. Εντούτοις, ο τρόπος με τον οποίο ελέγχονται τα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία οδηγεί σε σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί να σφραγίσει τα σύνορά της, όχι μόνο με αυξημένη επιτήρηση και με την κατασκευή ενός φράχτη, αλλά όπως δείχνει η έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας όσοι όντως φτάνουν εκεί μερικές φορές απωθούνται αμέσως πίσω στην Τουρκία. Όσοι επιστρέφονται στην Τουρκία κάτω από αυτές τις συνθήκες, στερούνται την ευκαιρία να υποβάλουν αίτηση για άσυλο στην Ελλάδα ή να επεξηγήσουν κατά πόσον έχουν άλλες ανάγκες, κάτι που συνιστά κατάφωρη παραβίαση του διεθνούς δικαίου.

Η έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας δείχνει επίσης ότι ο τρόπος με τον οποίο διεξάγονται αυτού του είδους οι επιχειρήσεις απώθησης από την Ελληνική Συνοροφυλακή ή Ακτοφυλακή θέτει ζωές σε κίνδυνο. Μερικοί από όσους πήρε συνέντευξη η Διεθνής Αμνηστία υποστήριξαν ότι εγκαταλείφθηκαν στη μέση της θάλασσας πάνω σε μη αξιόπλοα σκάφη ή αφέθηκαν στην τουρκική πλευρά των χερσαίων συνόρων με δεμένα τα χέρια.

Καθώς η Τουρκία μόλις πρόσφατα θέσπισε τον πρώτο της νόμο για τη διεθνή προστασία και δεν παρέχει καθεστώς πρόσφυγα σε όσους έρχονται από χώρες που δεν είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, η υποστήριξη που λαμβάνουν τα άτομα που στέλνονται πίσω στην Τουρκία εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Διάφορα όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν επίσης αναδείξει τις δυσκολίες πρόσβασης προστασίας στην Τουρκία και τον κίνδυνο να σταλούν πίσω σε μια χώρα όπου μερικοί ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δίωξη ή άλλη σοβαρή βλάβη.³

Οι μετανάστες που συλλαμβάνονται στα σύνορα, και οι παράτυποι μετανάστες που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων «σκούπα» στο εσωτερικό της Ελλάδας, αντιμετωπίζουν μακρόχρονη κράτηση –συντά σε φρικτές συνθήκες– χωρίς να εκτιμάται η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα της κράτησης όπως απαιτεί ο νόμος.

Τα άλλα Κράτη-μέλη της ΕΕ μοιάζουν πολύ ικανοποιημένα που η Ελλάδα λειτουργεί ως φύλακάς τους. Όμως οι πολιτικές και οι πρακτικές κατά μήκος των ελληνικών συνόρων δεν ντροπιάζουν μόνο την Ελλάδα: ντροπιάζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση ως σύνολο. Εκθέτουν την πικρή ειρωνεία, οι ευρωπαϊκές χώρες να πιέζουν για ειρήνη στο εξωτερικό ενώ αρνούνται άσυλο σε όσους αναζητούν καταφύγιο στην Ευρώπη από τις συρράξεις στις πατρίδες τους και θέτουν σε κίνδυνο τις ζωές αυτών των ανθρώπων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Αυτή η έκθεση συντάχθηκε με βάση πληροφορίες που συλλέχθηκαν από μετανάστες, πρόσφυγες, μη κυβερνητικές οργανώσεις, δικηγόρους, συναφείς κυβερνητικές αρχές και την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια ερευνητικών επισκέψεων στην Τουρκία και την Ελλάδα τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2013. Επίκαιρες πληροφορίες συλλέχθηκαν επίσης μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2013. Οι ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας πραγματοποίησαν σχεδόν 80 ατομικές συνεντεύξεις με πρόσφυγες και μετανάστες που είχαν πρόσφατα διασχίσει, ή αποπειραθεί να διασχίσουν, τα σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Αυτή η έκθεση επίσης αντλεί υλικό από συζητήσεις με ομάδες κρατουμένων και παρατηρήσεις σε εννέα χώρους κράτησης στην Ελλάδα και έναν στην Τουρκία (Κέντρο Απομάκρυνσης Εντιρνέ [Αδριανούπολης]), όπου κρατούνταν παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο. Σε όσους έδωσαν ατομικές συνεντεύξεις περιλαμβάνονταν γυναίκες, άνδρες και ασυνόδευτα παιδιά από την Ακτή του Ελεφαντοστού (1), την Αλγερία (1), το Αφγανιστάν (24), την Ερυθραία (3), το Ιράκ (2), το Ιράν (2), το Καμερούν (1), το Μαρόκο (1), το Μπανγκλαντές (1), τη Νιγηρία (1), την Παλαιστίνη (4), τη Σομαλία (14), το Σουδάν (10) και τη Συρία (14).

2. ΔΙΑΣΧΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μέχρι το 2010, οι περισσότεροι μετανάστες και πρόσφυγες προσπαθούσαν να φτάσουν στην Ελλάδα διασχίζοντας το Αιγαίο με μικρές βάρκες.⁴ Εκείνο το έτος η κύρια διαδρομή μετατοπίστηκε στα χερσαία σύνορα στην περιοχή Έβρου, που κατά το μεγαλύτερο τμήμα τους συμπίπτουν με τον ποταμό Έβρο. Αυτό συνέβη εν μέρει εξαιτίας της αυξημένης επιτήρησης στη θάλασσα από Έλληνες λιμενοφύλακες υποστηριζόμενους από τη Frontex – την Ευρωπαϊκή Συνοριακή Υπηρεσία⁵ – και εν μέρει επειδή η ελληνική κυβέρνηση είχε αφαιρέσει τις νάρκες κατά προσωπικού κατά μήκος των χερσαίων συνόρων, καθιστώντας λιγότερο επικίνδυνο για τους μετανάστες να διασχίζουν τα σύνορα πεζή από την Τουρκία.⁶

Στα μέσα Αυγούστου 2012, ωστόσο, η Ελλάδα ξεκίνησε την Επιχείρηση «Ασπίδα» για να σταματήσει τους μετανάστες που εισέρχονται παράτυπα διασχίζοντας τα σύνορα του Έβρου, παρατάσσοντας περισσότερους από 1.800 επιπρόσθετους αστυνομικούς⁷ και κατασκευάζοντας φράχτη μήκους 10,5 χλμ κατά μήκος του βόρειου τομέα αυτών των χερσαίων συνόρων. Σύμφωνα με τη Frontex, αυτές οι εξελίξεις είχαν τέτοιο αντίκτυπο ώστε λιγότεροι από δέκα παράτυποι μετανάστες την εβδομάδα ανιχνεύθηκαν να διασχίζουν αυτά τα σύνορα στα τέλη Οκτωβρίου 2012, σε σύγκριση με 2.000 την πρώτη εβδομάδα του Αυγούστου 2012.⁸

Με την αυξημένη ασφάλεια στο χερσαίο σύνορο, όλο και περισσότεροι πρόσφυγες και μετανάστες παίρνουν πάλι την πιο επικίνδυνη θαλάσσια διαδρομή προς τα ελληνικά νησιά με μικρές βάρκες. Σύμφωνα με την Ελληνική Αστυνομία, ο αριθμός των μεταναστών που συνελήφθησαν ενώ διέσχιζαν παράτυπα το χερσαίο σύνορο μειώθηκε από 15.877 το πρώτο πεντάμηνο του 2012 σε 336 κατά το ίδιο διάστημα του 2013. Οι συλλήψεις στα ελληνικά νησιά ή στο Αιγαίο αυξήθηκαν από 169 το 2012 σε 3.265 το 2013 για το ίδιο διάστημα.⁹

Αυτή η μετατόπιση της διαδρομής μετανάστευσης ξανά στο Αιγαίο στοιχίζει ζωές. Από τον Αύγουστο του 2012, έχουν χάσει τη ζωή τους 101 άτομα –κυρίως Σύροι και Αφγανοί, μεταξύ τους παιδιά και έγκυες γυναίκες– σε τουλάχιστον έξι γνωστά περιστατικά σε αυτή τη θαλάσσια περιοχή.¹⁰

Η FRONTEX ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ: ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Η ΕΕ και τα Κράτη-Μέλη της έχουν παράσχει στήριξη στην Ελλάδα ώστε να αστυνομεύει τα σύνορά της ως μέρος των προσπαθειών να ελέγξει την παράτυπη

μετανάστευση προς την ΕΕ μέσω των ελληνικών θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων. Από το 2006, πραγματοποιούνται επιχειρήσεις συνοριακής περιπολίας, με την ονομασία «Κοινές Επιχειρήσεις Ποσειδών», με τη συμμετοχή περισσότερων από 20 Κρατών-Μελών της ΕΕ και Συνδεδεμένων Χωρών Σένγκεν. Οι συμμετέχουσες χώρες έχουν παράσχει τεχνικό εξοπλισμό και αξιωματικούς συνδέσμους για να περιπολούν τα σύνορα, να εξακριβώνουν τις χώρες προέλευσης («ταυτοποίηση») και να παίρνουν συνεντεύξεις από τους μετανάστες για να συλλέξουν πληροφορίες για τα δίκτυα διακίνησης και τις διαδρομές που χρησιμοποιούν οι διακινητές («απενημέρωση»)¹¹.

Κατά τον χρόνο της επίσκεψης της Διεθνούς Αμνηστίας στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 2013, η Frontex διέθετε μόνο έναν υπάλληλο ταυτοποίησης, τοποθετημένο στη Λέσβο, ο οποίος έπαιρνε συνεντεύξεις από τους ανθρώπους που είχαν συλληφθεί ενώ προσπαθούσαν να εισέλθουν στην Ελλάδα από τη θάλασσα, για να εξακριβώσει την εθνικότητά τους. Υπήρχαν επίσης περίπου 20 αξιωματικοί σύνδεσμοι στην περιοχή Έβρου, οι οποίοι κατά κύριο λόγο πραγματοποιούσαν καθήκοντα περιπολίας και χειρίζονταν θερμικές κάμερες.¹² Η Frontex δημοσιεύει ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με τις τρέχουσες επιχειρήσεις της.¹³ Οι πιο πρόσφατες δημοσίως διαθέσιμες πληροφορίες για τις επιχειρήσεις της στην Ελλάδα ανάγονται στο 2011 για τις χερσαίες επιχειρήσεις και στο 2010 για τις θαλάσσιες και παρέχουν μόνο συνοπτικά στοιχεία.

Οι δραστηριότητες της Frontex διέπονται από τον ιδρυτικό κανονισμό της (όπως έχει τροποποιηθεί)¹⁴ και από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.¹⁵ Το 2011 η Frontex διόρισε Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και συνέστησε Συμβουλευτικό Φόρουμ για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα. Σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν ισχυρισμοί για παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων, η Frontex μπορεί να καταφύγει σε διάφορα μέτρα, όπως «επιστολή ανησυχίας προς τα αρμόδια Κράτη-Μέλη, επιστολή προειδοποίησης, συζήτηση σε επίπεδο Διαχειριστικής Επιτροπής, έκθεση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόσυρση ή μείωση της οικονομικής στήριξης προς Κράτη-Μέλη, κατάλληλα πειθαρχικά μέτρα τόσο στα Κράτη –Μέλη όσο και στη Frontex, προσωρινή αναστολή της κοινής επιχείρησης ή του πιλοτικού προγράμματος, ή τερματισμό της κοινής επιχείρησης ή του πιλοτικού προγράμματος»¹⁶.

3. ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ (ΑΠΩΘΗΣΕΙΣ) ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ

Συλλογικές απελάσεις είναι οι απελάσεις μιας ομάδας ανθρώπων χωρίς να εξεταστούν οι ιδιαίτερες περιστάσεις του κάθε ατόμου χωριστά. Οι συλλογικές απελάσεις απαγορεύονται ρητά από το δίκαιο της ΕΕ και η προστασία από συλλογική απέλαση ισχύει για όλους, περιλαμβανομένων των παράτυπων μεταναστών.¹⁷ Η Ελλάδα είναι επομένως υποχρεωμένη να εξετάζει την κατάσταση κάθε προσώπου που φτάνει στην επικράτειά της, αν το πρόσωπο δεν επιθυμεί να απομακρυνθεί, και να του επιτρέπει την ευκαιρία να προσβάλει κάθε τυχόν απόφαση απέλασης. Οι συλλογικές απελάσεις μπορεί να οδηγήσουν σε άμεση ή έμμεση επαναπροώθηση (*refoulement*: αναγκαστική επιστροφή ατόμων σε χώρες όπου διατρέχουν κίνδυνο να υποστούν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων). Η επαναπροώθηση, άμεση ή έμμεση, απαγορεύεται από το ευρωπαϊκό και το διεθνές δίκαιο.¹⁸

Από τους 79 μετανάστες και πρόσφυγες από τους οποίους πήρε συνέντευξη η Διεθνής Αμνηστία μεταξύ Μαρτίου και Μαΐου 2013, οι 28 περιέγραψαν τουλάχιστον 39 χωριστές περιπτώσεις συλλογικών απελάσεων από την Ελλάδα στην Τουρκία, τις οποίες υποστήριξαν ότι βίωσαν οι ίδιοι μεταξύ Αυγούστου 2012 και Μαΐου 2013. Επτά από τα άτομα από τα οποία πάρθηκε συνέντευξη υποστήριξαν ότι απωθήθηκαν περισσότερες από μία φορές. Είκοσι έξι περιπτώσεις αφορούσαν απωθήσεις στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία και 13 αφορούσαν απωθήσεις στο Αιγαίο. Ο αριθμός των φερόμενων ως απωθήσεων που ανέφερε αυτό το μικρό σε μέγεθος δείγμα αντιστοιχεί παρ' όλα αυτά σε περίπου ένα τέτοιο περιστατικό την εβδομάδα, κατά μέσο όρο.

Ο ανησυχητικός αριθμός των μαρτυριών, που συνέλεξε η Διεθνής Αμνηστία, που ισχυρίζονται συλλογικές απελάσεις, υποδηλώνει ότι αυτές οι πρακτικές χρησιμοποιούνται τακτικά από Έλληνες συνοροφύλακες και λιμενοφύλακες. Τον Απρίλιο του 2013, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) στην Ελλάδα ανέφερε και αυτή ότι «[ο]ρισμένες μαρτυρίες Σύρων προς την Ύπατη Αρμοστεία κάνουν λόγο για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές ή απόπειρες επιστροφών στην Τουρκία».¹⁹ Απαντώντας σε ερώτημα της Διεθνούς Αμνηστίας, η Frontex έγραψε επίσης στις 6 Ιουνίου 2013 ότι από το 2012 τα γραφεία της Frontex έχουν λάβει 18 αναφορές για φερόμενες ως παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων που περιλάμβαναν «ανεπίσημες επιστροφές («απωθήσεις») που αφορούσαν ομάδες μεταναστών (μέχρι δέκα ατόμων) ή μεμονωμένα άτομα που φέρονται να επιστράφηκαν στην Τουρκία από την Ελληνική Αστυνομία».²⁰ Η Frontex πληροφόρησε τη Διεθνή Αμνηστία ότι είχε θέσει γραπτώς υπ' όψη των ελληνικών αρχών σε τρεις περιπτώσεις τέτοιους ισχυρισμούς και ότι έλαβε απάντηση που διέψευθε ότι είχαν πραγματοποιηθεί τέτοιες απωθήσεις.

Εκείνοι που χρησιμοποίησαν τη χερσαία οδό ανέφεραν στη Διεθνή Αμνηστία ότι είχαν συλληφθεί από Έλληνες συνοροφύλακες, μερικές φορές ώρες και μερικές φορές ημέρες μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα, αφού διέσχισαν τον ποταμό Έβρο. Στις περισσότερες περιπτώσεις, κρατήθηκαν σε αστυνομικό τμήμα μέχρι να σκοτεινιάσει προτού μεταφερθούν πίσω στην τουρκική πλευρά του ποταμού με βάρκα και αφεθούν σε τουρκικό έδαφος ή σε μία από τις νησίδες του ποταμού.

Μερικοί από εκείνους που επεδίωξαν να φτάσουν στην ΕΕ μέσω κάποιου ελληνικού νησιού στο Αιγαίο ανέφεραν ότι οι φουσκωτές βάρκες τους ρυμουλκήθηκαν από την Ελληνική Ακτοφυλακή στα τουρκικά ύδατα, μερικοί ανέφεραν ότι επιβιβάστηκαν στο σκάφος της ακτοφυλακής αλλά εξαναγκάστηκαν να ξαναμπούν στα φουσκωτά τους μόλις βρέθηκαν σε τουρκικά ύδατα.

Όλοι εκείνοι που υποστήριξαν ότι απωθήθηκαν με αυτόν τον τρόπο, ανέφεραν ότι ποτέ δεν τους δόθηκε ευκαιρία να εξηγήσουν την κατάστασή τους ή να προσβάλουν την απέλασή τους. Αυτό αποτελεί παραβίαση των διεθνών και περιφερειακών υποχρεώσεων της Ελλάδας –ιδίως της υποχρέωσης μη επαναπροώθησης– καθώς και του εγχώριου δικαίου της Ελλάδας. Επίσης θέτει σε κίνδυνο τις ζωές και την ακεραιότητα των ανθρώπων που στέλνονται πίσω, είτε εξ αιτίας του τρόπου με τον οποίο στέλνονται πίσω, είτε επειδή τους θέτει σε κίνδυνο, από τη στιγμή που θα βρεθούν στην Τουρκία, να σταλούν εκ νέου σε μια χώρα όπου ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δίωξη ή άλλη βλάβη (έμμεση επαναπροώθηση).

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗΣ

Οι μαρτυρίες που συνέλεξε η Διεθνής Αμνηστία από επιστραφέντες μετανάστες και πρόσφυγες, καθώς και οι πληροφορίες που έδωσαν τοπικές μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), δείχνουν ότι από τη στιγμή που θα επιστραφούν από την Ελλάδα στην Τουρκία, πολλοί συλλαμβάνονται και τίθενται υπό κράτηση,²¹ αν και μερικοί κατορθώνουν να μην γίνουν αντιληπτοί από την τουρκική στρατοχωροφυλακή, ακτοφυλακή ή αστυνομία. Παρά τις ορισμένες θετικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις από την Τουρκία στον τομέα του ασύλου²², ιδίως την υιοθέτηση του Νόμου περί Αλλοδαπών και Διεθνούς Προστασίας τον Απρίλιο του 2013²³, η πρόσβαση των κρατουμένων σε διαδικασίες ασύλου εξακολουθεί να είναι προβληματική.²⁴ Οι χώροι κράτησης για παράτυπους μετανάστες, που αυτή τη στιγμή ονομάζονται «κέντρα απομάκρυνσης», δεν επιτηρούνται από ανεξάρτητους παρατηρητές.²⁵ Οι ΜΚΟ δεν έχουν πρόσβαση στους χώρους κράτησης και η δωρεάν νομική βοήθεια είναι πολύ περιορισμένη.²⁶ Οι ανάγκες διεθνούς προστασίας μπορεί να περάσουν απαρατήρητες ή μερικές φορές αγνοούνται.²⁷ Κατά συνέπεια, όσοι έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας διατρέχουν τον κίνδυνο να σταλούν πίσω σε χώρες διέλευσης ή σε χώρες προέλευσης όπου ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διωγμό ή άλλες σοβαρές καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²⁸

Η Τουρκία ποτέ δεν ήρε τον γεωγραφικό περιορισμό που απαντάται στο αρχικό κείμενο της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Προσφύγων του 1951,²⁹ περιορίζοντας έτσι την προσφυγική ιδιότητα σε πρόσφυγες που έρχονται από χώρες-μέλη του

Συμβουλίου της Ευρώπης. Οι μη Ευρωπαίοι προς το παρόν μπορούν μόνο να αποκτήσουν ένα εθνικό καθεστώς προστασίας, που τους επιτρέπει να παραμείνουν στην Τουρκία σε προσωρινή βάση μέχρι να καταφέρουν να βρουν άλλη χώρα για μετεγκατάσταση με τη βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι η ένταξη δεν είναι δυνατή για πρόσφυγες προερχόμενους εκτός Ευρώπης. Έχουν ελάχιστη πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες ή σε νόμιμη απασχόληση.³⁰ Κατά συνέπεια, οι περισσότεροι ζουν εξαθλιωμένοι ή εργάζονται παράνομα κάτω από συνθήκες εκμετάλλευσης.³¹ Αν και ο νέος Νόμος περί Αλλοδαπών και Διεθνούς Προστασίας βελτιώνει την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για μη Ευρωπαίους αιτούντες άσυλο στην Τουρκία, παραλείπει να διασφαλίσει την πρόσβαση σε άλλα δικαιώματα, ιδίως την πρόσβαση σε νόμιμη απασχόληση.

Οι περισσότεροι από τους ανθρώπους, από τους οποίους πήρε συνέντευξη η Διεθνής Αμνηστία, που υποστήριξαν ότι απωθήθηκαν από την Ελλάδα στην Τουρκία, δήλωσαν ότι είχαν τεθεί υπό κράτηση στην Τουρκία για διαστήματα που εκτείνονταν από λίγες ημέρες μέχρι τρεις μήνες σε κέντρα απομάκρυνσης στο Εντιρνέ (Αδριανούπολη), το Αϊντίν (Αϊδίνιο), το Ιζμίρ (Σμύρνη) και τη Μούγλα.

Μερικοί από τους ανθρώπους που εξετάστηκαν, ανέφεραν στη Διεθνή Αμνηστία ότι φοβούνταν δίωξη στις χώρες προέλευσής τους. Εντούτοις, οι περισσότεροι ανέφεραν ότι δεν ήθελαν να κάνουν αίτηση για άσυλο στην Τουρκία, είτε επειδή γνώριζαν ότι ως μη Ευρωπαίοι δεν θα ήταν σε θέση να έχουν μόνιμη προσφυγική ιδιότητα, είτε επειδή, όπως υποστήριξαν, δεν είχαν πληροφόρηση για τη δυνατότητα να επιδιώξουν άσυλο στην Τουρκία. Δύο υποστήριξαν ότι οι αστυνομικοί που εργάζονταν στον χώρο κράτησης τους είπαν πως, αν υπέβαλλαν αίτηση για άσυλο, τότε η απελευθέρωσή τους θα καθυστερούσε.

3.1. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΠΩΘΗΣΗΣ ΠΟΥ ΘΕΤΟΥΝ ΖΩΕΣ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ

«Μας άφησαν στη μέση της θάλασσας, χωρίς τίποτα εκτός από μια χαλασμένη βάρκα.»

B, 17χρονος Αφγανός υπο κράτηση σε κέντρο απομάκρυνσης στην Τουρκία.

Οι μαρτυρίες από πρώτο χέρι που συνέλεξε η Διεθνής Αμνηστία αποκαλύπτουν ότι οι ζωές ανθρώπων τίθενται συχνά σε κίνδυνο από τις ενέργειες της Ελληνικής Συνοροφυλακής και Ακτοφυλακής κατά την πραγματοποίηση επιχειρήσεων απώθησης κατά μήκος των συνόρων με την Τουρκία.

Μερικοί από τους πρόσφυγες και μετανάστες που διαπλέουν το Αιγαίο σε μικρές φουσκωτές βάρκες, φορτωμένες με πολύ περισσότερους ανθρώπους απ' όσους χωράνε, περιέγραψαν πώς αρχικά αισθάνθηκαν ανακούφιση όταν είδαν σκάφη της Ελληνικής Ακτοφυλακής, για να ανακαλύψουν ότι, αυτό που πίστευαν ως επιχείρηση διάσωσης ήταν στην πραγματικότητα επιχείρηση επιστροφής τους στην αφετηρία τους. Σε μερικές περιπτώσεις άνθρωποι προκάλεσαν εσκεμμένα βλάβες στις βάρκες τους μόλις είδαν την Ελληνική Ακτοφυλακή, με την ελπίδα ότι θα τους διέσωζαν και θα τους μετέφεραν στην Ελλάδα.

Ο Β, ένας 17χρονος από το Αφγανιστάν, ήταν κρατούμενος σε κέντρο απομάκρυνσης στην Τουρκία, κοντά στην ακτή του Αιγαίου, όταν μίλησε τηλεφωνικά μαζί του η Διεθνής Αμνηστία τον Μάρτιο του 2013. Ήταν κρατούμενος στο κέντρο μαζί με τις δύο αδελφές του, ηλικίας 15 και 16 ετών, καθώς και με τα παιδιά της νεκρής αδελφής του: δύο αγόρια επτά και τριών ετών και ένα κορίτσι πέντε ετών.

«Είμαι εδώ με τις δύο αδελφές μου και τα παιδιά της μεγαλύτερης αδελφής μου που είναι νεκρή. Πρέπει να τους φροντίζω όλους αλλά η Ελληνική Ακτοφυλακή μου πήρε όλα μου τα χρήματα. Δεν ξέρω τι να κάνω.»

Εξήγησε ότι οι γονείς και η μεγαλύτερη αδελφή του σκοτώθηκαν από έκρηξη βόμβας στο Γαζνί του Αφγανιστάν. Καθώς φοβόταν για τη ζωή του και για τις ζωές των πέντε παιδιών που είχαν τεθεί υπό την προστασία του, ο Β εγκατέλειψε το Αφγανιστάν τον Σεπτέμβριο του 2012 με τις αδελφές, τους ανεψιούς και την ανεψιά του. Αφηγήθηκε πώς πήγε στο Ιράν, όπου εργάστηκε παράτυπα επί πέντε μήνες, και στη συνέχεια ήρθε στην Τουρκία με την ελπίδα να εισέλθει στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πήγε στη μεγάλη παραλιακή πόλη Ιζμίρ (Σμύρνη), όπου οι περισσότεροι πρόσφυγες και μετανάστες ξεκινούν το ταξίδι τους προς την Ελλάδα διασχίζοντας το Αιγαίο. Εκεί διαπραγματεύτηκε με λαθρεμπόρους να μεταφέρουν τον ίδιο και την οικογένειά του στην Ελλάδα. Μια κρύα νύχτα στα τέλη Φεβρουαρίου του 2013 τους έβαλαν σε μια λαστιχένια βάρκα με άλλους 36 ανθρώπους από τη Συρία, το Σουδάν και το Ιράν. Οι λαθρέμποροι τους είπαν να κατευθυνθούν προς τα φώτα στον ορίζοντα, που τους είπαν ότι ήταν ένα ελληνικό νησί.

«Φύγαμε στις 11.15 μ.μ. Ήταν τέλη Φεβρουαρίου 2013. Όμως δεν μπορούσαμε να φτάσουμε στο νησί. Ήμασταν στη θάλασσα επί τρεισήμισι ώρες. Τότε μας βρήκε το ελληνικό σκάφος με Έλληνες αστυνομικούς. Μας πήραν στο σκάφος τους. Μας χτύπησαν πολύ άσχημα. Πήραν όλα μας τα χρήματα, τα κινητά μας, τα ρούχα μας. Ό,τι είχαμε. Χτύπησαν την αδελφή μου τόσο άσχημα που τώρα έχει μελανιές σε όλο της το σώμα. ... Λοιπόν, ήμασταν στο ελληνικό σκάφος επί τρεις ώρες. Γύρω στις 6 π.μ. μας ξαναπήγαν στα τουρκικά ύδατα. Μας έβαλαν ξανά στη βάρκα μας, έσκισαν τη μια πλευρά της βάρκας με το μαχαίρι τους, χάλασαν τη βάρκα μας και πήραν τη μηχανή και μας άφησαν στη μέση της θάλασσας. Ήμασταν 42 άνθρωποι συνολικά. Μαζί μας ήταν τρία μικρά παιδιά: η ανεψιά κι οι ανεψιοί μου. Ήταν κι άλλα παιδιά, αλλά ήταν μεγαλύτερα. ... Μας άφησαν στη μέση της θάλασσας, χωρίς τίποτα εκτός από μια χαλασμένη βάρκα.»

Ο Β ανέφερε ότι η τουρκική ακτοφυλακή διέσωσε τον ίδιο και τους συνταξιδιώτες του. Στη συνέχεια τους έθεσαν υπό κράτηση σε ένα κέντρο απομάκρυνσης για παράτυπους μετανάστες εν όψει απέλασης.

Η ιστορία του Β και οι μαρτυρίες άλλων προσφύγων και μεταναστών δείχνουν την κατάφωρη περιφρόνηση που επιδεικνύει η Ελληνική Ακτοφυλακή για την ανθρωπινή ζωή στις επιχειρήσεις απώθησης που πραγματοποιούνται στο Αιγαίο. Δεκατρία από τα δεκατέσσερα άτομα, από τα οποία πήρε συνέντευξη η οργάνωση, που ανέφεραν ότι απωθήθηκαν στην Τουρκία στο Αιγαίο, περιέγραψαν παρόμοιες εμπειρίες, οι φουσκωτές βάρκες τους να εμβολίζονται ή να τρυπιούνται με μαχαίρι, ή να κοντεύουν να ανατραπούν καθώς ένα σκάφος της Ελληνικής Ακτοφυλακής έκανε κύκλους γύρω τους ή τις ρυμουλκούσε, να αχρηστεύονται οι μηχανές, να αφαιρούνται τα κουπιά, και οι επιβαίνοντες να αφήνονται στη μέση της θάλασσας σε σκάφη που δεν ήταν αξιόπλοα. Η ιστορία του Β

καταδεικνύει επίσης ότι ακόμη και παιδιά τίθενται σε κίνδυνο, υποβάλλονται σε κακομεταχείριση και απογυμνώνονται από τα υπάρχοντά τους.

Στις 12 Απριλίου 2013, η Υ, μια Σύρια λίγο μετά τα 30, εξήγησε στη Διεθνή Αμνηστία ότι εγκατέλειψε τη Συρία με τα έξι παιδιά της για να φτάσει στον σύζυγό της στην Ελβετία. Επιβιβάστηκε σε ένα μικρό σκάφος στην Τουρκία με περίπου 30 άλλους. Υποστήριξε ότι το σκάφος τους εμβολίστηκε από την Ελληνική Ακτοφυλακή κοντά στο Αγαθονήσι, όταν η ακτοφυλακή οδήγησε το σκάφος της προς το δικό τους για να τους εκφοβίσει να επιστρέψουν στην Τουρκία. Μέσα στο χάος, η τετράχρονη κόρη της Υ έπεσε στη θάλασσα: *«Ένας Έλληνας αστυνομικός πήδησε στη θάλασσα και έσωσε την κόρη μου. Μετά μας πήγαν στο Αγαθονήσι όπου μείναμε κρατούμενοι επτά μέρες. Ήμασταν απίστευτα βρόμικοι και βρεγμένοι. Αλλά δεν υπήρχε νεύς και δεν μας έδωσαν στεγνά ρούχα. Μας έδωσαν μόνο νερό, ούτε καν φαγητό. Είχα 100 ευρώ μαζί μου. Τα ξόδεψα όλα για να αγοράσω φαγητό στο κρατητήριο. Μια βδομάδα αργότερα, μας μετέφεραν στη Σάμο. Δεν μου είχαν μείνει καθόλου χρήματα, έτσι δεν μπορούσα καν να αγοράσω φαγητό. Ένας αστυνομικός έφερε μπισκότα για τα παιδιά μου.»*

Παρόμοιες πρακτικές που διακινδυνεύουν ζωές αναφέρονται επίσης από εκείνους που συνελήφθησαν αφού διέσχισαν τον ποταμό Έβρο. Ο Ν από το Νταρφούρ του Σουδάν ανέφερε στη Διεθνή Αμνηστία ότι τον άφησαν σε ένα νησάκι στη μέση του ποταμού με τα χέρια δεμένα:

«Προσπάθησα πρώτη φορά να πάω στην Ελλάδα στις 25 Δεκεμβρίου 2012 με τρεις άλλους άνδρες που συνάντησα στην Ισταμπούλ (Κωνσταντινούπολη). Φτάσαμε στην Ορεσιτιάδα και μας συνέλαβε η Ελληνική Αστυνομία. Μας πήγαν σε ένα αστυνομικό τμήμα και μας έβαλαν σε ένα μικρό δωμάτιο. Υπήρχαν ήδη επτά άλλοι σ' αυτό το δωμάτιο. Ήταν δύο Νιγηριανές, οι υπόλοιποι ήταν όλοι άντρες. Μας κράτησαν εκεί 14 ώρες ή κάπου τόσο. Νομίζω ότι ήταν απόγευμα όταν μας έφεραν νερό και ψωμί. Μας τα πέταξαν. Ήταν το μόνο που μας έδωσαν.

Γύρω στις 9 μ.μ. οι Έλληνες αστυνομικοί μας έδεσαν τα χέρια πίσω από την πλάτη με πλαστικό. Τους είδα να πετάνε τα σακιδιά μας στα σκουπίδια και στη συνέχεια μας πήγαν με ένα μικρό λεωφορείο πίσω στο ποτάμι. Εκεί περίμεναν δύο βάρκες. Έλυσαν τα χέρια μιας από τις Νιγηριανές, έμοιαζε άρρωστη. Έπειτα μας ανάγκασαν να μπούμε στις βάρκες. Φοβόμουν ότι θα έπεφτα στο ποτάμι με δεμένα χέρια. Μας είπαν να βγούμε σε ένα νησάκι στη μέση του ποταμού και μετά έφυγαν. Δεν μας έλυσαν καν τα χέρια αλλά μας άφησαν έτσι στη μέση του ποταμού. Μετά από περίπου 40 λεπτά μας βρήκε στο νησί η τουρκική αστυνομία.»

Τέτοια μεταχείριση ανέφερε επίσης ο Δ, 28 ετών, από το Σουδάν. Είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι παρά λίγο να πνιγεί επειδή έπεσε στο ποτάμι καθώς οι Έλληνες αστυνομικοί τον έβγαζαν στη στεριά στην τουρκική όχθη του Έβρου τον Αύγουστο του 2012: *«Εκείνοι (οι Έλληνες συνοροφύλακες) μου έδεσαν τα χέρια και μετά με έβαλαν σε μια βάρκα με αρκετούς άλλους. Όλων τα χέρια ήταν δεμένα εκτός από τρεις που μιλούσαν αγγλικά. Δεν ξέρω γιατί τους έλυσαν τα χέρια. Υπήρχαν δύο Έλληνες αστυνομικοί στη βάρκα. Όταν πλησιάσαμε την όχθη στην τουρκική πλευρά, έσπρωξαν μερικούς από μας στην όχθη στην τουρκική πλευρά. Όμως τότε εκείνοι (οι Έλληνες συνοροφύλακες) νόμισαν ότι ήταν κοντά η τουρκική στρατοχωροφυλακή. Έτσι δεν μπορούσαν να μας βγάλουν και τους υπόλοιπους εκεί. Μετακινηθήκαμε λίγο πιο πέρα και μετά οι αστυνομικοί μας έσπρωξαν και τους υπόλοιπους*

έξω από τη βάρκα προς την τουρκική στεριά. Όμως έπεσα στο νερό. Το νερό έφτανε μέχρι το στήθος και ήταν πολύ ορμητικό. Ήταν πολύ δύσκολο να βγω απ' το νερό με τα χέρια δεμένα στην πλάτη. Χρειάστηκε να βοηθήσουμε μερικούς άλλους γιατί δεν μπορούσαν να βγουν μόνοι τους από το ποτάμι.»

Οι ισχυρισμοί που εγείρονται στις παραπάνω μαρτυρίες και εκείνοι που παρασχέθηκαν από άλλους από τους οποίους πήρε συνέντευξη η οργάνωση, δεν καταδεικνύουν μόνο κατάφωρη περιφρόνηση για τη ζωή, αλλά περιλαμβάνουν επίσης κακομεταχείριση, κατάσχεση υπαρχόντων, και παράλειψη να εξεταστούν και να εντοπιστούν όσοι είχαν ανάγκες προστασίας ή άλλες, όπως τα ασυνόδευτα παιδιά. Αυτές οι πρακτικές συνιστούν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων της Ελλάδας σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και πρέπει να πάψουν αμέσως. Οι ελληνικές αρχές πρέπει να διερευνήσουν τους ισχυρισμούς αυτού του είδους και να οδηγήσουν τους υπαίτιους στη δικαιοσύνη.

3.2. ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΩΘΗΣΗΣ

«Ζητήσαμε νερό από τους Έλληνες αστυνομικούς, αλλά εκείνοι γέλασαν μαζί μας και είπαν 'είστε σαν τα σκυλιά'.»

Ο Χ, από την Παλαιστίνη, είπε ότι ήταν στο Αιγαίο σε μια βάρκα με 11 άλλους από την Παλαιστίνη και τη Συρία, μεταξύ των οποίων ένα μωρό δύο μηνών, στις 6 Μαρτίου 2013. Ανέφερε ότι η Ελληνική Ακτοφυλακή τους ρυμούλκισε πίσω στα τουρκικά ύδατα.

«Όταν είδαμε το σκάφος της Ελληνικής Ακτοφυλακής, ένας από μας τρύπησε τη βάρκα μας ελπίζοντας ότι θα μας έσωζαν και θα μας πήγαιναν στην Ελλάδα. Οι λιμενοφύλακες μας πήραν στο σκάφος τους. Δεν μας ρώτησαν τίποτα, μόνο μας χτύπησαν. Μας είπαν να μη σηκώνουμε το βλέμμα, να μην κοιτάμε τα πρόσωπά τους.»

Ο Ε, 27χρονος Σουδανός, περιέγραψε στη Διεθνή Αμνηστία πώς τον μεταχειρίστηκαν οι Έλληνες λιμενοφύλακες τον Φεβρουάριο του 2013 πριν τον μεταφέρουν πίσω στα τουρκικά ύδατα και τον αφήσουν σε μια τρυπημένη βάρκα μαζί με τρεις οικογένειες με μικρά παιδιά ηλικίας περίπου τεσσάρων ετών.

«Εκείνος (ο αστυνομικός) με έκανε έρευνα με άγριο τρόπο. Με χαστούκισε όταν του είπα να κάνει πιο σιγά – τον κοίταξα καταπρόσωπο όταν με χαστούκισε ... (έπειτα) άρχισε να με χτυπάει στο πρόσωπο. Μια από τις κόρες μου είχε γαντζωθεί στο πόδι του αλλά την έσπρωξε πέρα.»

Ο Μ, Σύρος, περιγράφει την κακομεταχείρισή του μπροστά στα μικρά παιδιά του ενώ υποβαλλόταν σε σωματική έρευνα στη Χίο τον Φεβρουάριο του 2013. Ο Μ ανέφερε ότι ο ίδιος και η οικογένειά του είχαν προηγουμένως σταλεί παράνομα πίσω στην Τουρκία από την Ελληνική Συνοροφυλακή μέσω του ποταμού Έβρου τον Νοέμβριο του 2012.

Σχεδόν όλοι όσοι υποστήριξαν ότι βίωσαν συλλογική απέλαση –είτε στα χερσαία σύνορα, είτε στη θάλασσα– ανέφεραν ότι βίωσαν ή είδαν πράξεις βίας ή ταπεινωτική μεταχείριση. Άνθρωποι περιέγραψαν ότι τους χαστούκισαν, τους χτύπησαν και τους κακοποίησαν. Σχεδόν όλοι οι εξετασθέντες περιέγραψαν ότι τους υπέβαλαν σε έρευνα και τους κατέσχεσαν ή πέταξαν στη θάλασσα τα κινητά τους τηλέφωνα, χρήματα, κοσμήματα, αποσκευές που περιείχαν ρούχα και οικογενειακές φωτογραφίες. Σε ένα περιστατικό που αφηγήθηκαν δύο εξετασθέντες που ανέφεραν ότι υποβλήθηκαν σε έρευνα, υποστήριξαν ότι

τους έγδυσαν.

Ο Ου, 18χρονος Αφγανός αιτών άσυλο στην Τουρκία, ανέφερε στη Διεθνή Αμνηστία πώς η Ελληνική Συνοροφυλακή χτύπησε τον φίλο του ενώ τους έστελναν παράνομα πίσω στην Τουρκία στις 19 Νοεμβρίου 2012:

«Περάσαμε το ποτάμι τη νύχτα και περπατήσαμε σχεδόν όλη μέρα. Κοντά σε μια ελληνική πόλη μας έπιασε η αστυνομία. Κάλεσαν ένα φορηγάκι και αυτό το φορηγάκι μας ξαναπήγε στο ποτάμι. Όταν μας μάζεψαν ήταν ήδη στο φορηγάκι περίπου 20 άνθρωποι. Ήταν όλοι Αφγανοί. Όταν φτάσαμε στο ποτάμι, οι αστυνομικοί μας κράτησαν εκεί στο φορηγάκι επί τρεις ώρες. Ήταν πολύ δύσκολα, καθώς το φορηγάκι ήταν ασφυκτικά γεμάτο και μύριζε απαίσια. Ενώ ήμασταν στο φορηγάκι, ο φίλος μου τηλεφώνησε στον ΟΗΕ και κάποιους άλλους οργανισμούς για να ζητήσει τη βοήθειά τους. Λίγο μετά από αυτό το τηλεφώνημα, οι αστυνομικοί άνοιξαν το φορηγάκι και ρώτησαν ποιος τηλεφώνησε στους οργανισμούς. Μας έβγαλαν έξω έναν-έναν και ρωτούσαν αυτό το πράγμα. Φαντάζομαι ότι κάποιος από μας τους είπε ποιος είχε κάνει το τηλεφώνημα, γιατί τότε πήραν τον φίλο μου και τον χτύπησαν με τα κλομπ. Έπειτα μας πήραν τα κινητά και τις ζώνες μας και μας απέλασαν πίσω στην Τουρκία.»

4. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ «ΣΚΟΥΠΑ» ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΓΟΥΝ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ

«Φοβόμαστε την αστυνομία. Αν δούμε αστυνομικό στον δρόμο, παγώνω. Δεν ξέρω τι να κάνω. Να συνεχίσω να περπατάω ή να κάνω μεταβολή; Φοβάμαι να βγω έξω.»

H P, Σύρια λίγο μετά τα 30, μόνη στην Αθήνα με τα τρία παιδιά της ηλικίας επτά, πέντε και ενός έτους.

Εκτός από το ότι ενέτεινε τους συνοριακούς ελέγχους στην περιοχή Έβρου, τον Αύγουστο του 2012 η Ελλάδα ενέτεινε επίσης τις επιχειρήσεις «σκούπα» σε αστικές περιοχές για να συγκεντρώσει και να θέσει υπό κράτηση παράτυπους μετανάστες. Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες που συνάντησε η Διεθνής Αμνηστία στην Αθήνα τον Απρίλιο του 2013, ανέφεραν ότι φοβούνται να βγουν έξω καθώς τους τρομάζει το ενδεχόμενο να συλληφθούν σε μια από αυτές τις σαρωτικές επιχειρήσεις, με την κωδική ονομασία «Ξένιος Δίας».

Ενώ πραγματοποιούσε έρευνα στην Τουρκία τον Μάρτιο του 2013, η Διεθνής Αμνηστία εξέτασε δύο Σουδανούς, τον Δ και τον Γ, που υποστήριξαν ότι είχαν υποβληθεί σε συλλογικές απελάσεις από την περιοχή Έβρου μετά από τέτοιες επιχειρήσεις «σκούπα». Ο ένας ζούσε στην Ελλάδα από το 2008 και ο άλλος από το 2006. Και οι δύο ανέφεραν ότι είχαν συζύγους και κόρες (ηλικίας τριών και πέντε ετών), που είχαν μείνει πίσω στην Αθήνα όταν τους έστειλαν στην Τουρκία μέσω του ποταμού Έβρου. Αυτές οι ιστορίες δείχνουν ότι οι παράνομες απελάσεις προς την Τουρκία, χωρίς να δοθεί η ευκαιρία να επεξηγήσουν την κατάσταση τους, δεν αποτελούν κίνδυνο μόνο για ανθρώπους που μόλις εισήλθαν στην Ελλάδα, αλλά και για εκείνους που βρίσκονται στην Ελλάδα επί χρόνια και έχουν δημιουργήσει εκεί οικογενειακούς δεσμούς.

Ο Δ, που ζούσε στην Ελλάδα από το 2008, περιέγραψε πώς τον συνέλαβαν αστυνομικοί τον Αύγουστο του 2012 στην Αθήνα, στο πλυντήριο αυτοκινήτων όπου εργαζόταν. Ανέφερε στη Διεθνή Αμνηστία ότι ήταν καταγεγραμμένος ως αιτών άσυλο στην Ελλάδα, αλλά είχε αφήσει στο σπίτι του τη σχετική κάρτα την ημέρα που τον συνέλαβαν:

«Είπα στους αστυνομικούς ότι είχα στο σπίτι αυτήν την κόκκινη κάρτα (κάρτα αιτούντος άσυλο) και ότι είχα εκεί γυναίκα και παιδί, αλλά δεν με άκουγαν, με χτύπησαν με γροθιά στο στομάχι και με έσπρωξαν σε ένα λεωφορείο. Στο λεωφορείο ήταν περίπου 25 άλλοι, από το Σουδάν, τη Σενεγάλη, το Μπανγκλαντές... Οδηγούσαν κάπου οκτώ ώρες. Έπειτα μας κράτησαν σε ένα πολύ άσχημο μέρος. Μετά, στη 1 π.μ., μας πήγαν με μικρά αυτοκίνητα στο ποτάμι στα σύνορα με την Τουρκία. Τους ικέτευα να μη με στείλουν στην Τουρκία. Τους είπα για την κάρτα μου, τη γυναίκα και το παιδί μου. Τους ζήτησα να ελέγξουν τους υπολογιστές τους. Όμως αυτοί μου είπαν να το βουλώσω.»

Ο Γ ανέφερε ότι είχε προσπαθήσει με παρόμοιο τρόπο να εξηγήσει στην Ελληνική Αστυνομία ότι ζούσε στην Ελλάδα από τον Αύγουστο του 2006, ότι είχε κάρτα αιτούντος άσυλο και παιδί και σύζυγο στην Αθήνα. Εντούτοις τον έστειλαν πίσω στην Τουρκία με την κάλυψη του νυχτερινού σκότους τον Νοέμβριο του 2012 μαζί με άλλους που είχαν συλληφθεί σε σαρωτικές επιχειρήσεις. Όταν η Διεθνής Αμνηστία τον συνάντησε στην Τουρκία τον Μάρτιο του 2013, είχε προσπαθήσει να ενωθεί ξανά με την οικογένειά του τέσσερις φορές, αποτυγχάνοντας σε όλες τις απόπειρες. Όταν απεσταλμένοι της Διεθνούς Αμνηστίας συνάντησαν τη σύζυγο και την κόρη του Γ στο υπόγειο διαμέρισμά τους τον επόμενο μήνα στην Αθήνα, έμαθαν ότι είχε προσπαθήσει ξανά να βρεθεί κοντά τους διασχίζοντας τον ποταμό Έβρο. Όμως αυτή τη φορά τον έπιασε η τουρκική στρατοχωροφυλακή πριν καταφέρει να φτάσει στην Ελλάδα και ήταν κρατούμενος στο Εντιρνέ (Αδριανούπολη).

Τόσο ο Γ όσο και ο Δ υποστήριξαν ότι είχαν καταθέσει αιτήσεις ασύλου στην Ελλάδα, κάτι που θα σήμαινε ότι η απέλασή τους από την Ελλάδα αποτελούσε σαφή παραβίαση της Σύμβασης του 1951 για τους Πρόσφυγες και του συναφούς δικαίου της ΕΕ. Επιπλέον, σε περιπτώσεις όπου μετανάστες που διαμένουν παράνομα στην Ελλάδα απελαύνονται με παρόμοιο τρόπο, χωρίς οποιεσδήποτε διαδικασίες για να εκτιμηθούν οι ατομικές τους περιστάσεις, αυτό παραβιάζει την απαγόρευση συλλογικής απέλασης και τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ.³²

5. ΠΑΡΑΤΕΤΑΜΕΝΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΤΥΠΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

«Τι είδους νόμος μπορεί να μας κρατά
εδώ έναν χρόνο; Δεν είμαι φονιάς, δεν
είμαι εγκληματίας. Είμαι απλά
μετανάστης. Ήρθα εδώ απλά για
καλύτερη ζωή.»

Νεαρός Αφγανός, κρατούμενος στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Φυλακίου

Η εκτεταμένη και αδιάκριτη χρήση της κράτησης αποτελεί μείζονα συνιστώσα της μεταναστευτικής πολιτικής της Ελλάδας. Το δίκαιο της ΕΕ³³ και η ελληνική νομοθεσία επιτρέπει την κράτηση παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο για λόγους απέλασης ή επιστροφής για διάστημα μέχρι και 6 μηνών, που μπορεί να παραταθεί για μέγιστο πρόσθετο διάστημα 12 μηνών εφ' όσον συντρέχουν ορισμένες συνθήκες.³⁴ Από τον Οκτώβριο του 2012, οι αιτούντες άσυλο μπορούν πλέον να κρατούνται και αυτοί για διάστημα μέχρι και 18 μηνών.³⁵ Πολλοί από τους παράτυπους μετανάστες και αιτούντες άσυλο που συνάντησε η Διεθνής Αμνηστία κατά την αποστολή της οργάνωσης στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 2013 είχαν παραμείνει κρατούμενοι για διαστήματα έξι έως εννέα μηνών. Στα νησιά, όπως αναφέρεται λόγω της περιορισμένης χωρητικότητας των κρατητηρίων, οι άνθρωποι απελευθερώνονται συντομότερα με διαταγές να εγκαταλείψουν τη χώρα σε προθεσμία που κυμαίνεται μεταξύ επτά και 30 ημερών.³⁶ Εντούτοις, καθώς η Ελλάδα στοχεύει να αυξήσει τη χωρητικότητα κράτησης των έξι κύριων κέντρων κράτησης μεταναστών από 5.000³⁷ σε 10.000 με συγχρηματοδότηση από την ΕΕ, μπορεί κανείς στο μέλλον να αναμένει μεγαλύτερες περιόδους κράτησης.³⁸

Η πιθανότητα να κρατηθούν ξανά και ξανά για διαστήματα μέχρι 18 μηνών αποκλειστικά και μόνο λόγω του παράτυπου καθεστώτος παραμονής τους στην Ελλάδα προκαλούσε σοβαρή απόγνωση στους πρόσφυγες και τους μετανάστες που συνάντησε η Διεθνής Αμνηστία. Δεν ήταν σε θέση να κατανοήσουν γιατί κρατούνταν για τόσο μεγάλο διάστημα και είπαν ότι δεν τους δινόταν καμία πληροφόρηση για το πόσο ακόμα μπορεί να παρέμεναν κρατούμενοι.

«Είμαι εδώ εννιά μήνες, λένε ότι μπορούν να με κρατήσουν άλλους εννιά. Μετά θα μου δώσουν ένα χαρτί να φύγω απ' την Ελλάδα μέσα σε επτά μέρες. Πώς γίνεται να κανονίσω να φύγω απ' την Ελλάδα σε επτά μέρες; Δεν μπορώ ούτε τηλεφώνημα να κάνω εδώ. Απλά θα με συλλάβουν ξανά.»

Μετανάστης από τη Γουινέα σε έναν από τους μεγάλους χώρους κράτησης στην περιοχή Έβρου.

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και το δίκαιο της ΕΕ,³⁹ η Ελλάδα πρέπει να αποδεικνύει –σε κάθε ατομική περίπτωση– ότι η κράτηση ενός προσώπου για λόγους μετανάστευσης είναι απαραίτητο και συγχρόνως αναλογικό μέτρο, και ότι λιγότερο επαχθή μέτρα δεν θα ήταν επαρκή. Οι ελληνικές αρχές πρέπει να χρησιμοποιήσουν και να καταστήσουν διαθέσιμα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα, τόσο στον νόμο όσο και στην πράξη.⁴⁰ Ωστόσο, στην Ελλάδα, οι παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο τίθενται αυτομάτως υπό κράτηση αν συλληφθούν σε παράτυπη κατάσταση, είτε ενώ εισέρχονται στη χώρα, είτε κατά την παραμονή τους. Οι μαρτυρίες που συνέλεξε η Διεθνής Αμνηστία και οι συνεντεύξεις με εκπροσώπους των ελληνικών αρχών που ευθύνονται για την κράτηση παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο, καθώς και οι συνεντεύξεις με δικηγόρους μη κυβερνητικών οργανώσεων, δείχνουν ότι σχεδόν ποτέ δεν εξετάζεται πριν την κράτηση το ενδεχόμενο χρήσης λιγότερο επαχθών μέτρων.⁴¹

Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ⁴² απαιτούν επίσης να απελευθερώνονται οι άνθρωποι στην περίπτωση που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί απέλαση μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Εντούτοις, οι πληροφορίες που παρείχαν οι αρμόδιες για την κράτηση αρχές και οι κρατούμενοι στις εγκαταστάσεις που επισκέφθηκε η Διεθνής Αμνηστία, καθώς και συνεντεύξεις με δικηγόρους και τοπικές μη κυβερνητικές οργανώσεις, επιβεβαίωσαν ότι άνθρωποι που δεν υπάρχει καμία δυνατότητα να επιστραφούν στις χώρες προέλευσής τους, όπως στη Σομαλία και την Ερυθραία, κρατούνται για παρατεταμένα διαστήματα.

«... Σας παρακαλούμε, όλες οι υπεύθυνες αρχές (Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση), συζητήστε και διαπραγματευτείτε για την κατάστασή μας, έχουμε μείνει κρατούμενοι αρκετά. - Βοηθήστε μας, δεν έχουμε πουθενά να επιστρέψουμε, δεν έχουμε πουθενά να απελαθούμε, (αν ήταν δυνατόν, θα διαλέγαμε οποιαδήποτε τρίτη χώρα για απέλαση)»

Από επιστολή που επιδόθηκε στην αποστολή της Διεθνούς Αμνηστίας από Ερυθραίους κρατούμενους σε κέντρο κράτησης μεταναστών στην περιοχή Έβρου στις 14 Απριλίου 2013

Ορισμένοι χώροι κράτησης μεταναστών που επισκέφθηκε στην Ελλάδα η Διεθνής Αμνηστία δεν διέθεταν διερμηνείς για τις πλέον αναγκαίες γλώσσες και οι μετανάστες ανέφεραν ότι συχνά τους χρησιμοποιούσαν ως διερμηνείς για άλλους κρατούμενους. Πολλοί από τους εξετασθέντες δεν είχαν σαφή κατανόηση των δικαιωμάτων τους σε σχέση με την κράτησή τους ή με το σύστημα ασύλου στην Ελλάδα, παρ' όλο που οι αρχές υποστηρίζουν ότι όλοι οι κρατούμενοι ενημερώνονται από την αστυνομία για τα δικαιώματά τους και ότι τους παρέχεται γραπτή πληροφόρηση.⁴³

Τον Μάιο του 2013, η Διεθνής Αμνηστία πληροφορήθηκε ότι το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, μια ΜΚΟ που ήταν η μόνη πηγή δωρεάν νομικής βοήθειας για τους αιτούντες άσυλο που κρατούνται στην περιοχή Έβρου, αναγκάστηκε να διακόψει τις δραστηριότητές της στην περιοχή στις 30 Απριλίου 2013 λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.⁴⁴

Μερικοί από τους ανθρώπους, από τους οποίους πήρε συνέντευξη η οργάνωση, που είχαν υποβάλει αίτηση ασύλου ενώ ήταν κρατούμενοι, είχαν αποσύρει ή επιθυμούσαν να αποσύρουν τις αιτήσεις τους αφ' ότου άκουσαν για την παράταση του χρόνου κράτησης για τους αιτούντες άσυλο τον Οκτώβριο του 2012. Κατά την επίσκεψη της Διεθνούς Αμνηστίας στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής στις 17 Απριλίου 2013, ο αξιωματικός που ήταν αρμόδιος για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου ανέφερε στη Διεθνή Αμνηστία ότι 17 από τους κρατούμενους στην Κομοτηνή απέσυραν τις αιτήσεις τους πριν πραγματοποιηθούν οι πρωτοβάθμιες συνεντεύξεις τους.

Πράγματι, πολλοί κρατούμενοι που επιθυμούσαν να υποβάλουν αιτήσεις ασύλου στο κρατητήριο, ανέφεραν στη Διεθνή Αμνηστία ότι είχαν αποθαρρυνθεί να το πράξουν, καθώς πίστευαν ότι θα παρέμεναν κρατούμενοι περισσότερο χρόνο ενόσω θα διεκπεραιωνόταν η αίτησή τους. Σε συνεντεύξεις με τη Διεθνή Αμνηστία, οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι οι αιτούντες άσυλο θα παρέμεναν κρατούμενοι μέχρι να διεκπεραιωθεί η αίτησή τους. Δήλωσαν ότι αυτό ήταν απαραίτητο, προβάλλοντας το επιχείρημα ότι το σύστημα ασύλου είχε στο παρελθόν χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά.⁴⁵

Η ΑΙΤΗΜΑ είναι μία ΜΚΟ που παρέχει νομική βοήθεια σε αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Επιβεβαίωσε ότι η επιμήκυνση του χρόνου κράτησης για τους αιτούντες άσυλο στους 18 μήνες –σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 116/2012– αποτρέπει τους πρόσφυγες από την αναζήτηση προστασίας ενώ τελούν υπό κράτηση στην Ελλάδα. Η ΑΙΤΗΜΑ πληροφόρησε επίσης τη Διεθνή Αμνηστία ότι στο Κέντρο Κράτησης Κορίνθου και σε διάφορους χώρους κράτησης στην περιοχή Έβρου, η αστυνομία απελευθέρωνε τους κρατούμενους που δεν είχαν υποβάλει αίτηση ασύλου νωρίτερα απ' ότι εκείνους της ίδιας εθνικότητας που είχαν υποβάλει αίτηση. Αυτή η πρακτική είχε συμβάλει στην πεποίθηση μεταξύ των κρατουμένων ότι ίσως κρατούνταν περισσότερο χρόνο αν έκαναν αίτηση ασύλου και είχε ως αποτέλεσμα μερικοί από αυτούς να αποσύρουν τις αιτήσεις τους.

Η Ελλάδα ίδρυσε ένα σώμα πολιτικού χαρακτήρα, τη Νέα Υπηρεσία Ασύλου, το 2011 για να δέχεται και να αξιολογεί σε πρώτο βαθμό τα αιτήματα για άσυλο.⁴⁶ Εντούτοις, αυτή η νέα Υπηρεσία δεν άρχισε να λειτουργεί παρά στις 7 Ιουνίου 2013. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχε η Διευθύντρια της Υπηρεσίας Ασύλου, η υπηρεσία προς το παρόν θα δέχεται αιτήσεις μόνο μέσω του περιφερειακού της γραφείου στην Αττική. Οι κρατούμενοι σε άλλες περιοχές της χώρας θα πρέπει να μεταγονται σε χώρους κράτησης στην περιοχή της Αττικής προκειμένου να υποβάλουν τις αιτήσεις ασύλου τους. Μια κινητή μονάδα αναμένεται να αρχίσει να δέχεται αιτήσεις από τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής και Κράτησης Μεταναστών Φυλακίου τον Ιούνιο, ενώ αναμένεται να ανοίξει τους επόμενους μήνες Περιφερειακό Γραφείο στην Αλεξανδρούπολη για να εξυπηρετήσει τις περιοχές Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης.⁴⁷ Ωστόσο μένει να φανεί πώς θα μεταγονται στην Αττική όσοι επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο σε άλλους χώρους κράτησης μέχρι να πραγματοποιηθούν αυτές οι αναμενόμενες αλλαγές.

5.1. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

«Αν πεθάνεις εδώ, κανείς δεν θα το μάθει.»

Σομαλός κρατούμενος στον Σταθμό Συνοροφυλακής Φερών στην περιοχή Έβρου.

Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες που συλλαμβάνονται λόγω της παράτυπης παραμονής τους στη χώρα ή μετά την παράτυπη είσοδό τους στην Ελλάδα, καταλήγουν να κρατούνται,

αν δεν επιστραφούν αμέσως στην Τουρκία. Οι συνθήκες κράτησης και η έλλειψη διαδικαστικών εγγυήσεων που περιβάλλουν την κράτηση στην Ελλάδα έχουν δεχτεί επανειλημμένα επικρίσεις από οργανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα⁴⁸ καθώς και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης και Τιμωρίας (CPT)⁴⁹ και από την Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRA).⁵⁰ Πιο πρόσφατα, ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών περιέγραψε τις συνθήκες σε έντεκα χώρους κράτησης που επισκέφθηκε στην Ελλάδα μεταξύ 25 Νοεμβρίου και 2 Δεκεμβρίου 2012 ως «ακατάλληλες», επισημαίνοντας σε μερικούς χώρους περιορισμένη πρόσβαση σε καθαρό αέρα, έλλειψη δραστηριοτήτων ελεύθερου χρόνου, περιορισμένη πρόσβαση σε τουαλέτες, έλλειψη τεχνητού φωτισμού, έλλειψη θέρμανσης και ζεστού νερού, και παράπονα σχετικά με «ανεπαρκείς ποσότητες και κακή ποιότητα τροφής, έλλειψη σαπουνιού και άλλων ειδών προσωπικής υγιεινής, καθώς και ανεπαρκή ρουχισμό, παπούτσια και κουβέρτες.»⁵¹

Τον Απρίλιο του 2013, η Διεθνής Αμνηστία επισκέφθηκε τρία κέντρα κράτησης (τα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής και Φυλακίου και το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής Φυλακίου⁵²), τέσσερις σταθμούς συνοροφυλακής (Μεταξάδων⁵³, Τυχερού, Σουφλίου, Φερών), και ένα αστυνομικό τμήμα (Ιάσμου) στην περιοχή του Έβρου και τον γειτονικό νομό Ροδόπης. Μερικοί από τους κρατούμενους σε αυτούς τους χώρους είχαν συλληφθεί λίγο μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα, όμως πολλοί συνελήφθησαν σε επιχειρήσεις «σκούπα» που πραγματοποίησε η Ελληνική Αστυνομία σε αστικές περιοχές. Ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας επισκέφθηκαν επίσης το αστυνομικό τμήμα Μυτιλήνης στη Λέσβο, όπου κρατούνταν εκείνοι που είχαν πρόσφατα αφιχθεί μέσω της διαδρομής του Αιγαίου.

Ορισμένοι από τους χώρους κράτησης που επισκέφθηκε η οργάνωση (Ιάσμος, Μυτιλήνη και Τυχερό) δεν διέθεταν κανέναν εξωτερικό χώρο για καθαρό αέρα και άσκηση. Αν και οι αρχές συμφώνησαν ότι αυτά τα κελιά ήταν σχεδιασμένα για να κρατούνται άνθρωποι για μια νύχτα, οι κρατούμενοι –κυρίως νέοι άνδρες, αλλά επίσης μερικές γυναίκες, ακόμα και ασυνόδευτα παιδιά– συχνά περνούν εκεί μήνες λόγω της έλλειψης χώρου στα μεγαλύτερα κέντρα κράτησης μεταναστών.⁵⁴ Σε άλλους χώρους κράτησης με εξωτερικές αυλές,⁵⁵ οι κρατούμενοι υποστήριξαν ότι δεν τους έβγαζαν τακτικά έξω, εκτός από το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής Φυλακίου, όπου οι κρατούμενοι ήταν ελεύθεροι να χρησιμοποιούν την αυλή.

Η επικοινωνία με τον έξω κόσμο είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Τα κινητά τηλέφωνα απαγορεύονται σχεδόν σε όλα τα κρατητήρια και τα κοινόχρηστα τηλέφωνα χρεώνουν υψηλές τιμές για τις διεθνείς κλήσεις. Οι κρατούμενοι με τους οποίους μίλησε η οργάνωση ανέφεραν ότι οι τηλεφωνικές κάρτες που κοστίζουν €4 η καθεμία διαρκούν μόλις λίγα λεπτά όταν κάνουν διεθνείς κλήσεις. Πολλοί κρατούμενοι ανέφεραν στη Διεθνή Αμνηστία ότι δεν είχαν καταφέρει να μιλήσουν στις οικογένειές τους επί μήνες από τη στιγμή που τους τελείωσαν τα χρήματα. Πολλοί Σομαλοί και Αφγανοί ένιωθαν βαθιά απόγνωση μη γνωρίζοντας αν οι οικογένειες που είχαν αφήσει πίσω βρίσκονταν ακόμη στη ζωή.

«Δεν μπορούμε να μιλήσουμε σε κανέναν. Δεν ξέρουμε τι συμβαίνει στον έξω κόσμο. Δεν υπάρχει καθόλου τηλεόραση, καθόλου ραδιόφωνο. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να σκεφτόμαστε. Σκεφτόμαστε υπερβολικά. Δύο Αφγανοί προσπάθησαν να κρεμαστούν. Είναι πολύ δύσκολα εδώ. Οι κουβέρτες μας έχουν να πλυθούν εννιά μήνες.» Ρουαντέζος που κρατείται στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής από τον Αύγουστο του 2012.

Στον Σταθμό Συνοροφυλακής Τυχερού –μετασκευασμένη αποθήκη– υπήρχε μούχλα στους τοίχους, τα δάπεδα ήταν βρόμικα, και ορισμένα κελιά είχαν υγρασία παρά τις ανακαινίσεις. Στις Φερές και τους Μεταξάδες, οι κρατούμενοι παραπονούνταν ότι ήταν αναγκασμένοι να φωνάζουν τους αστυνομικούς κάθε φορά που είχαν ανάγκη να χρησιμοποιήσουν τις τουαλέτες, καθώς δεν υπήρχαν τουαλέτες στα κελιά τους. Υποστήριξαν ότι οι εκκλήσεις τους μερικές φορές έμεναν αναπάντητες επί ώρες, οπότε ήταν αναγκασμένοι να ουρούν σε μπουκάλια.

Οι κρατούμενοι παραπονέθηκαν επίσης ότι δεν είχαν πρόσβαση σε κατάλληλη ιατρική φροντίδα⁵⁶. Η Π ανέφερε ότι αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το Μογκαντίσου της Σομαλίας επειδή ήταν μέλος μειονοτικής ομάδας. Είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι είχε αφήσει πίσω τα τρία παιδιά της με την ελπίδα ότι θα έρχονταν να τη βρουν μόλις θα είχε εγκατασταθεί σε κάποιο ασφαλές μέρος. Ανέφερε ότι προσπάθησε για πρώτη φορά να φτάσει στην Ευρώπη τον Νοέμβριο του 2012. Διέσχισε τον ποταμό Έβρο μαζί με άλλους πρόσφυγες και μετανάστες, όλους άνδρες που δεν γνώριζε. Λίγο αφού έφτασαν στην Ελλάδα, σύμφωνα με την αναφορά, τους έπιασε η Ελληνική Αστυνομία και τους επέστρεψε στην Τουρκία: «*Ήταν νύχτα, οπότε δεν μπορούσαμε να περπατήσουμε και περάσαμε τη νύχτα δίπλα στο ποτάμι. Εκείνη τη νύχτα, δυο άντρες που ταξίδευαν μαζί μας μου επιτέθηκαν. Με βίασαν.*»

Παρά τους κινδύνους, συγκέντρωσε τις δυνάμεις της και διέσχισε ξανά τα σύνορα προς την Ελλάδα στις αρχές Μαρτίου. Ωστόσο, ενώ προσπαθούσε να περάσει στην ΠΓΔ της Μακεδονίας, η Ελληνική Αστυνομία την έπιασε ξανά. Η Π ανέφερε ότι αρχικά κρατήθηκε επί δύο εβδομάδες κοντά στα σύνορα με την ΠΓΔ της Μακεδονίας, και στη συνέχεια μετέχθη στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Φυλακίου. Όταν τη συνάντησαν εκεί οι ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας στις 14 Απριλίου 2013, βρισκόταν στο φυλάκιο πάνω από τρεις εβδομάδες. Η Π ανέφερε ότι είχε έντονη κοιλιακή αιμορραγία, η οποία όπως πίστευε ήταν αποτέλεσμα του βιασμού. Αν και ο διευθυντής του κέντρου είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι οι γιατροί στο κέντρο θα γνώριζαν την κατάστασή της και την ανάγκη της για περίθαλψη, η Π και άλλες γυναίκες που κρατούνταν μαζί της υποστήριξαν ότι δεν της είχε παρασχεθεί ιατρική βοήθεια.

Δεν χορηγήθηκε στη Διεθνή Αμνηστία πρόσβαση στον χώρο κράτησης στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής, ούτε στο εσωτερικό των κελιών των περισσότερων άλλων κρατητηρίων, οπότε δεν ήταν δυνατόν να προβεί σε λεπτομερή εκτίμηση των συνθηκών υγιεινής και στέγασης. Οι ίδιοι οι κρατούμενοι ανέφεραν διαρροές της αποχέτευσης στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής. Στους χώρους κράτησης στην Κομοτηνή, το Φυλάκιο [στο κέντρο κράτησης μεταναστών], τους Μεταξάδες, τις Φερές και το Τυχερό, οι κρατούμενοι παραπονέθηκαν επίσης ότι ήταν αναγκασμένοι να κοιμούνται σε στρωσίδια που δεν είχαν πλυθεί επί μήνες, καθώς και για έλλειψη ειδών προσωπικής υγιεινής, όπως σαπουνιού, σαμπουάν και σερβιετών υγείας. Η κακή υγιεινή ενδέχεται να συνέβαλε σε προβλήματα υγείας και πολλοί κρατούμενοι παρατηρήθηκε στις συνεντεύξεις ότι είχαν δερματικά και αναπνευστικά προβλήματα.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΑ

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα (ΓΧΣ) παρείχαν μέχρι τον Απρίλιο του 2013 ιατρικές υπηρεσίες και διένεμαν υλικά όπως είδη προσωπικής υγιεινής σε πολλά από τα κρατητήρια της περιοχής Έβρου. Οι κρατούμενοι είπαν ότι αυτή ήταν η μόνη τους πηγή ιατρικής βοήθειας. Εκπρόσωποι των ΓΧΣ είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι τα

περισσότερα προβλήματα υγείας (δερματικές λοιμώξεις, γαστρεντερικά προβλήματα, λοιμώξεις της άνω αναπνευστικής οδού, μυοσκελετικά προβλήματα και ψυχολογικές παθήσεις) που ανιχνεύθηκαν στους χώρους κράτησης της περιοχής Έβρου, συνδέονταν με τον παρατεταμένο εγκλεισμό και τις συνθήκες κράτησης. Αυτό βασιζόταν σε στοιχεία από 2.000 επισκέψεις ασθενών υπό κράτηση που έκαναν οι ΓΧΣ στην περιοχή Έβρου μεταξύ Δεκεμβρίου 2012 και Μαρτίου 2013. Οι ΓΧΣ σταμάτησαν το έργο τους στην περιοχή όταν το ΚΕΕΛΠΝΟ (Ελληνικό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων) άρχισε να παρέχει ιατρικές υπηρεσίες στους κρατούμενους των περιοχών Έβρου και Ροδόπης τον Μάρτιο του 2013. Εντούτοις, η Διεθνής Αμνηστία πληροφορήθηκε αργότερα από το ΚΕΕΛΠΝΟ ότι το πρόγραμμά του είχε σταματήσει από τον Απρίλιο του 2013 λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.⁵⁷

Η απουσία απτής πληροφόρησης για το πόσο χρόνο ενδέχεται να παραμείνει κρατούμενος ο καθένας, η πιθανότητα να παραμείνουν κρατούμενοι επί 18 μήνες, οι κακές συνθήκες διαβίωσης,⁵⁸ η έλλειψη πρόσβασης σε καθαρό αέρα και η σπάνια επικοινωνία με τον έξω κόσμο, όλοι αυτοί οι παράγοντες έχουν οξεία επίδραση στην ψυχολογική κατάσταση των κρατούμενων. Οι περισσότεροι από εκείνους, με τους οποίους μίλησε η Διεθνής Αμνηστία, παραπονέθηκαν ότι δεν μπορούσαν να κοιμηθούν και ότι οι απόπειρες αυτοκτονίας δεν είναι ασυνήθιστες. Οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής ανέφεραν απόπειρες αυτοκτονίας, αυτοτραυματισμούς και αυτοακρωτηριασμούς, μετατραυματικό σύνδρομο, κατάθλιψη και διαταραχές ύπνου μεταξύ των ψυχολογικών προβλημάτων που συνάντησαν στο κέντρο. Το ΚΕΕΛΠΝΟ ανέφερε ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί του στις περιοχές Έβρου και Ροδόπης κατέγραψαν τρεις απόπειρες αυτοκτονίας που τους αναφέρθηκαν κατά την παρουσία τους εκεί τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2013.⁵⁹

5.2. ΚΡΑΤΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, τα κράτη απαιτείται να εξετάζουν «το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» σε κάθε απόφαση που αφορά παιδιά.⁶⁰ Η νομοθεσία της ΕΕ επιτρέπει την κράτηση ασυνόδευτων παιδιών και οικογενειών με παιδιά, μόνο όμως ως έσχατη λύση.⁶¹ Εντούτοις, κατά την άποψη της Διεθνούς Αμνηστίας, τα παιδιά και ιδίως τα ασυνόδευτα παιδιά δεν πρέπει ποτέ να τίθενται υπό κράτηση για λόγους μετανάστευσης, καθώς η κράτηση δεν μπορεί ποτέ να είναι προς το βέλτιστο συμφέρον τους.⁶²

Στην Ελλάδα, η διαδικασία για την αναγνώριση ασυνόδευτων παιδιών και άλλων ευπαθών ατόμων είναι αδύναμη. Ακόμη και όταν αναγνωρίζονται, η στήριξη που τους παρέχεται είναι ανεπαρκής.⁶³ Σύμφωνα με τους αριθμούς που διέθεσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, η συνολική χωρητικότητα στην Ελλάδα για στέγαση ασυνόδευτων παιδιών και αιτούντων άσυλο που το έχουν ανάγκη ήταν μόνο 1.006 θέσεις τον Φεβρουάριο του 2013.⁶⁴

Τον Ιανουάριο του 2011 θεσπίστηκε νόμος για την ίδρυση Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής «για να διαχειρίζεται αποτελεσματικά την ροή παρανόμως εισερχομένων υπηκόων τρίτων χωρών στη χώρα.»⁶⁵ Μεταξύ άλλων καθηκόντων, η Υπηρεσία είναι αρμόδια για την καταγραφή και επαλήθευση της ταυτότητας και της εθνικότητας των νέων αφίξεων, την παροχή πληροφόρησης για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, και την αναγνώριση των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες. Σύμφωνα με τον νέο νόμο, οι νεοφερμένοι

μπορεί να κρατούνται σε κέντρα πρώτης υποδοχής μέχρι και 25 ημέρες.

Το πρώτο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής άρχισε να λειτουργεί τον Μάρτιο του 2013 στο Φυλάκιο. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης της Διεθνούς Αμνηστίας τον Απρίλιο του 2013, αυτό το πρώτο κέντρο δεχόταν μόνο άτομα που συνελήφθησαν μετά την έναρξη λειτουργίας του και μόνο εκείνα που συνελήφθησαν στην περιοχή Έβρου. Κατά συνέπεια, πολλά ευπαθή άτομα, περιλαμβανομένων ασυνόδευτων παιδιών που συνελήφθησαν σε επιχειρήσεις «σκούπα» αλλού, στάλθηκαν κατευθείαν σε χώρους κράτησης αντί να γίνει πρώτα διαλογή τους στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής στο Φυλάκιο. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης της Διεθνούς Αμνηστίας δεν υπήρχε άλλο κέντρο πρώτης υποδοχής στην Ελλάδα εκτός από εκείνο στο Φυλάκιο, περιλαμβανομένων των νησιών, όπου σημειώνονταν οι περισσότερες αφίξεις και αναμένονταν ακόμη περισσότερες. Ο Διευθυντής της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής ανταποκρίθηκε σε ερώτημα της Διεθνούς Αμνηστίας δηλώνοντας ότι η Υπηρεσία αναμένει ότι θα έχουν τεθεί σε λειτουργία κινητές μονάδες στα νησιά το αργότερο μέχρι το τέλος Ιουνίου.⁶⁶

Σε διάφορους χώρους κράτησης όπως στο Τυχερό, στο Φυλάκιο [κέντρο κράτησης μεταναστών] και την Κομοτηνή, όπου κρατούνταν ενήλικες, προσέγγισαν τη Διεθνή Αμνηστία νεαροί κρατούμενοι που ανέφεραν ότι είναι ανήλικοι. Μερικοί από αυτούς είπαν ότι αγνοήθηκαν από τις αρχές του κρατητηρίου όταν τους ανέφεραν ότι ήταν κάτω των 18 ετών. Άλλοι ανέφεραν ότι κρίθηκαν ενήλικες μετά από εκτίμηση της ηλικίας που έλαβε υπ' όψη μόνο σωματικές εξετάσεις όπως οδοντική εξέταση ή ραδιολογικές εξετάσεις που αφορούσαν την ανάπτυξη των οστών, χωρίς να εκτιμηθούν ψυχολογικοί και αναπτυξιακοί παράγοντες.⁶⁷

Τέσσερα νεαρά αγόρια από το Αφγανιστάν κρατούνταν στον Σταθμό Συνοροφυλακής Σουφλίου για διάστημα ήδη μεγαλύτερο των τριών μηνών κατά τον χρόνο της επίσκεψης της Διεθνούς Αμνηστίας. Υποστήριξαν ότι ήταν κάτω των 18 ετών και κατά συνέπεια κρατήθηκαν σε κελί χωριστά από τους ενήλικες. Οι αρχές είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι τελικά βρέθηκε χώρος σε ξενώνα για το αγόρι του οποίου επιβεβαιώθηκε η ηλικία που δήλωνε και ότι θα μεταγόταν σύντομα εκεί. Ωστόσο, ένα από αυτά προσδιορίστηκε ότι ήταν άνω των 18 ετών ως αποτέλεσμα ιατρικών εξετάσεων και τα άλλα δύο εξακολουθούσαν να περιμένουν τα αποτελέσματα των εξετάσεων ηλικίας τους. Μοιράζονταν ένα μικρό κελί χωρίς πολύ χώρο για να περπατήσουν. Παρ' όλο που ο χώρος κράτησης διέθετε περιφραγμένη αυλή, τα αγόρια ανέφεραν ότι δεν ήταν σε θέση να βγαίνουν έξω καθημερινά για να πάρουν καθαρό αέρα ή να ασκηθούν, επειδή ο καιρός ήταν κρύος.

Όσα αναγνωρίστηκαν ως παιδιά παρέμεναν κρατούμενα σε συνθήκες ακατάλληλες για παιδιά μέχρι να βρεθεί θέση για αυτά σε έναν ξενώνα. Τον Μάιο του 2013, η Διεθνής Αμνηστία πληροφορήθηκε από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ότι ο ήδη περιορισμένος χώρος στους ξενώνες για παιδιά δεχόταν πρόσθετη πίεση λόγω έλλειψης χρηματοδότησης για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των ξενώνων.⁶⁸ Η έλλειψη χρηματοδότησης ήταν αποτέλεσμα κενών στη διανομή της χρηματοδότησης της ΕΕ από την ελληνική κυβέρνηση στις οργανώσεις που λειτουργούσαν τους ξενώνες. Τον Μάιο του 2013, αυτό σύμφωνα με αναφορές οδήγησε ορισμένους ξενώνες, όπως στην Αγιάσο Λέσβου, να σταματήσουν να δέχονται νεοαφιχθέντα παιδιά.⁶⁹

Η Διεθνής Αμνηστία πήρε συνέντευξη από δύο ασυνόδευτα αγόρια ηλικίας 16 και 17 ετών που κρατούνταν στο αστυνομικό τμήμα Ιάσμου. Προηγουμένως κρατούνταν στο Κέντρο

Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής, αλλά μετήχθησαν στον Ίασμο για να διαχωριστούν από τους ενήλικες κρατουμένους, όταν τελικά καταγράφηκαν ως παιδιά. Ο Χ από το Αφγανιστάν συνελήφθη σε επιχείρηση «σκούπα» στην Αθήνα τον Αύγουστο του 2012. Εξήγησε στη Διεθνή Αμνηστία ότι είχε πει επανειλημμένα στις αρχές ότι ήταν ανήλικος αλλά τον είχαν αγνοήσει. Τελικά καταγράφηκε ως ανήλικος αφού κρατήθηκε μαζί με ενήλικες για διάστημα μεγαλύτερο των οκτώ μηνών, μετά την παρέμβαση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες.

Όταν μίλησε μαζί τους η Διεθνή Αμνηστία, τα δύο αγόρια κρατούνταν σε γειτονικά κελιά στον Ίασμο και κοιμούνταν σε στρώματα πάνω στο τσιμεντένιο δάπεδο. Το κρατητήριο δεν διέθετε εξωτερικό ή εσωτερικό χώρο για άσκηση και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου. Ο Χ βρισκόταν εκεί ήδη επί έναν μήνα. Το δεύτερο αγόρι, από την Ακτή του Ελεφαντοστού, βρισκόταν εκεί μερικές εβδομάδες. Κανένα από τα δύο δεν είχε οποιαδήποτε πληροφόρηση για το πόσο διάστημα ακόμη ενδέχεται να παρέμεναν κρατούμενα μέχρι να ελευθερωθεί θέση σε καταφύγιο για παιδιά, όπου θα μπορούσαν να μεταχθούν. Ήταν εμφανώς συντετριμμένα και φαίνονταν να έχουν ανάγκη ψυχολογικής στήριξης.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: ΚΟΙΝΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΑ

«Ήδη έχουν ιδρυθεί νέα κέντρα κράτησης εν όψει απέλασης, κέντρα πρώτης υποδοχής, μια νέα Υπηρεσία Ασύλου και μια Αρχή Προσφυγών. Διαχειριζόμαστε με τον καλύτερο τρόπο όλους όσους έρχονται στην Ελλάδα ... Προσπαθούμε να τους πείσουμε με ανθρωπινό τρόπο ... να τους περάσουμε το μήνυμα να μην έρχονται στην Ελλάδα, γιατί η Ελλάδα περνάει κρίση και δεν θα τους επιτρέψουμε να πάνε σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες – που είναι αυτό που επιθυμούν οι περισσότεροι από αυτούς.»

Υποστράτηγος Ε. Κατριάδης, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 5 Ιουνίου 2013.⁷⁰

Όπως και άλλες χώρες στα νότια σύνορα της Ευρώπης, η Ελλάδα έχει βρεθεί αντιμέτωπη με μεγάλη ροή μεταναστών και προσφύγων, οι περισσότεροι από τους οποίους επιθυμούν να συνεχίσουν δυτικά σε άλλες χώρες της ΕΕ και όχι να παραμείνουν στην Ελλάδα. Αυτή η ευθύνη είναι ιδιαίτερα δύσκολη για την Ελλάδα ως Κράτος-Μέλος της ΕΕ που πλήττεται

εξαιρετικά από οικονομική κρίση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζει την Ελλάδα στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου με χρηματοδότηση καθώς και με τεχνική βοήθεια που παρέχει η Frontex και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Στήριξης Ασύλου (EASO). Εντούτοις, η έμφαση της στήριξης που παρέχεται στην Ελλάδα σε αυτόν τον τομέα δίνεται στην εξασφάλιση των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης με την ενίσχυση των μέτρων συνοριακού ελέγχου και την αύξηση της ικανότητας κράτησης.⁷¹ Ενώ η Επιτροπή διέθεσε σχεδόν €227.576.503 για την Ελλάδα από το Ταμείο Επιστροφών και το Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων για το διάστημα από το 2011 μέχρι το τέλος του 2013⁷², μόλις €19.950.000 διατέθηκαν στην Ελλάδα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων για το ίδιο διάστημα.⁷³ Όπως τεκμηριώνει η έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας που παρουσιάστηκε εδώ, η έμφαση στον έλεγχο των συνόρων και την κράτηση στοιχίζει ζωές και οδηγεί σε καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα ελληνοτουρκικά σύνορα.

Η ΕΕ και τα Κράτη-Μέλη της πρέπει να στηρίξουν την ελληνική κυβέρνηση ώστε να διασφαλίσει τα δικαιώματα όλων των μεταναστών και των προσφύγων, ανεξαρτήτως της νομικής τους θέσης, μετατοπίζοντας την έμφαση από τη σφράγιση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ στην ενίσχυση της ικανότητας και των συνθηκών υποδοχής για αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και άλλους ευπαθείς μετανάστες καθώς και στην αναγνώριση των ευπαθών μεταναστών και όσων έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας στα σύνορα της Ελλάδας. Την ίδια στιγμή, η ΕΕ πρέπει να διερευνήσει νέους τρόπους να μοιραστεί με την Ελλάδα την ευθύνη για τη διαχείριση των μικτών μεταναστευτικών ροών που αντιμετωπίζει.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Προς την Κυβέρνηση της Ελλάδας

- Να διασφαλίσει ότι όλοι όσοι συλλαμβάνονται στο Αιγαίο ή στο χερσαίο σύνορο με την Τουρκία έχουν πρόσβαση σε εξατομικευμένες διαδικασίες για να επιδιώξουν διεθνή προστασία ή να εγείρουν άλλες ανάγκες προστασίας.
- Να διασφαλίσει ότι όλοι όσοι συλλαμβάνονται στο Αιγαίο ή στο χερσαίο σύνορο με την Τουρκία έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικό ένδικο μέσο εναντίον τυχόν απόφασης απέλασης.
- Να διερευνήσει τους ισχυρισμούς για συλλογικές απελάσεις (απωθήσεις) και κακομεταχείριση στο χερσαίο σύνορο της Ελλάδας με την Τουρκία και στο Αιγαίο και να διώξει ποινικά τους ενεχόμενους αξιωματούχους.
- Να δώσει τέλος στην αδιάκριτη και αυτόματη κράτηση των παράτυπων μεταναστών και αντ' αυτής να χρησιμοποιήσει μέτρα εναλλακτικά της κράτησης.
- Να δώσει τέλος στη συστηματική παρατεταμένη κράτηση όσων υποβάλλουν αίτηση για άσυλο ενόσω κρατούνται και να αυξήσει τη χωρητικότητα των ξενώνων υποδοχής για αιτούντες άσυλο και άλλες ευπαθείς ομάδες.
- Να απαγορεύσει με νόμο την κράτηση παιδιών και να την τερματίσει στην πράξη, και να αυξήσει τη χωρητικότητα των ξενώνων για ασυνόδευτα παιδιά.
- Να βελτιώσει τις συνθήκες κράτησης διασφαλίζοντας επαρκή υγιεινή σε όλους τους χώρους κράτησης, πρόσβαση σε υγειονομική φροντίδα, είδη προσωπικής υγιεινής, και εξωτερικό χώρο για καθαρό αέρα και άσκηση για όλους τους κρατούμενους.
- Να βελτιώσει τις διαδικαστικές εγγυήσεις στην κράτηση, διασφαλίζοντας τη διαθεσιμότητα των απαραίτητων διερμηνέων και πληροφορώντας όλους τους κρατούμενους για τον λόγο της κράτησής τους, τη διάρκειά της, το δικαίωμά τους να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο, να προσβάλουν την κράτησή τους και να ζητήσουν άσυλο.
- Να διασφαλίσει ότι όλοι οι μετανάστες που κρατούνται είναι σε θέση να έρχονται σε επαφή με τις οικογένειές τους, με προξενικές υπηρεσίες και με δικηγόρο τακτικά και δωρεάν.
- Να διασφαλίσει την ανεξάρτητη επίβλεψη όλων των χώρων όπου κρατούνται μετανάστες και αιτούντες άσυλο.
- Να διασφαλίσει ότι η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής προσφέρει αποτελεσματικές υπηρεσίες στους νεοαφιχθέντες μετανάστες στα ελληνικά νησιά, προσφέροντας πληροφόρηση για τα δικαιώματά τους, παρέχοντας ιατρικές υπηρεσίες και αναγνωρίζοντας τις ανάγκες διεθνούς προστασίας καθώς και τις ευπάθειες ώστε να τους παραπέμπει στις αναγκαίες υπηρεσίες.

Προς την Κυβέρνηση της Τουρκίας

- Να διασφαλίσει ότι όλοι όσοι κρατούνται στα Κέντρα Απομάκρυνσης πληροφορούνται σε γλώσσα την οποία κατανοούν τα δικαιώματά τους, όπως τα ένδικα μέσα κατά της κράτησής και απέλασής τους και το δικαίωμά τους να ζητήσουν άσυλο.
- Να διασφαλίσει ότι κανείς με ανάγκες διεθνούς προστασίας δεν επιστρέφεται σε χώρα όπου ενδέχεται να αντιμετωπίσει διωγμό ή άλλη σοβαρή βλάβη.
- Να επιτρέψει την ανεξάρτητη επίβλεψη όλων των χώρων όπου κρατούνται μετανάστες.

Προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη-Μέλη της

- Να συμμεριστούν με πιο ισότιμο τρόπο την ευθύνη για τους αιτούντες άσυλο, λαμβάνοντας υπ' όψη τα πραγματικά πρότυπα προστασίας και τις ανάγκες των αιτούντων άσυλο.
- Να στηρίξουν την Ελλάδα ώστε να αυξήσει τη χωρητικότητα ανοικτής υποδοχής της για αιτούντες άσυλο και άλλες ευπαθείς ομάδες.
- Να βοηθήσουν την Ελλάδα να αυξήσει την ικανότητά της να παρέχει φιλοξενία σε ασυνόδευτα παιδιά σε χώρους κατάλληλους για την ηλικία τους.
- Να βοηθήσουν την Ελλάδα να παράσχει στους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τους παράτυπους μετανάστες που το έχουν ανάγκη, τις ελάχιστες υπηρεσίες, όπως υγειονομική φροντίδα και στέγαση.
- Να τηρήσουν τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατηρώντας την παύση των επιστροφών αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα και να αναλάβουν την ευθύνη για αυτούς τους αιτούντες άσυλο.⁷⁴
- Να συνεχίσουν να παρακολουθούν την κατάσταση στην Ελλάδα για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, ιδίως υπό κράτηση, και να προβούν σε κατάλληλες ενέργειες όπως απαιτείται από την Επιτροπή σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Άρθρο 258).

Προς τη Frontex

- Με διαφανή τρόπο, να παρακολουθεί τους ισχυρισμούς για κακομεταχείριση και συλλογικές απελάσεις που δέχεται από τους αξιωματικούς συνδέσμους στην Ελλάδα ή από τρίτα μέρη, όπως μη κυβερνητικές οργανώσεις ή τα μέσα ενημέρωσης, μέχρις ότου

διορθωθεί η κατάσταση.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Πρόσφυγας είναι ένα πρόσωπο που έχει διαφύγει από τη χώρα του επειδή έχουν παραβιαστεί τα ανθρωπίνια δικαιώματά του. Αυτό σημαίνει ότι έχει στερηθεί τις θεμελιώδεις ελευθερίες του, έχει υποστεί διακρίσεις ή έχει υποβληθεί σε πράξεις βίας εξ αιτίας της ταυτότητάς του, των πεποιθήσεων ή της γνώμης του, και η κυβέρνηση του δεν μπορεί ή δεν θέλει να το προστατεύσει. Οι **διαδικασίες ασύλου** έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να διαπιστώνεται κατά πόσον κάποιος ανταποκρίνεται ή όχι στον νομικό ορισμό του πρόσφυγα. Όταν μια χώρα αναγνωρίζει κάποιον ως πρόσφυγα, του παρέχει **διεθνή προστασία** ως υποκατάστατο της προστασίας της χώρας προέλευσής του.

Αιτών άσυλο είναι κάποιος που εγκατέλειψε τη χώρα του αναζητώντας προστασία αλλά δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί ως πρόσφυγας. Για όσο διάστημα εξετάζεται ένα αίτημα ασύλου, ο αιτών άσυλο δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να επιστρέψει στη χώρα προέλευσής του.

Μετανάστης είναι κάποιος που φεύγει από τη χώρα του για να ζήσει σε άλλη χώρα για εργασία, σπουδές ή οικογενειακούς λόγους και δεν έχει ανάγκες διεθνούς προστασίας. Ένας μετανάστης που είναι εξουσιοδοτημένος να παραμείνει σε μια χώρα, για παράδειγμα διαθέτοντας έγκυρη βίζα ή άδεια παραμονής, είναι ένας **νομότυπος μετανάστης**.

Παράτυπος μετανάστης είναι κάποιος που εισέρχεται σε μια χώρα χωρίς εξουσιοδότηση (για παράδειγμα, χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, χωρίς έγκυρη βίζα ή σε συννοριακές διαβάσεις που δεν αποτελούν επίσημα σημεία εισόδου) ή κάποιος που ενδέχεται να εισήλθε στη χώρα με την κανονική οδό αλλά δεν είναι πλέον εξουσιοδοτημένος να παραμείνει εκεί (για παράδειγμα, επειδή έχει λήξει η βίζα του). Οι κυβερνήσεις είναι υποχρεωμένες να σέβονται τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων στην περιοχή δικαιοδοσίας τους ανεξαρτήτως της κατάστασής τους. Οι παράτυποι μετανάστες δεν πρέπει να υποβάλλονται σε κακομεταχείριση ή να στερούνται αυθαίρετα την ελευθερία τους. Αν πρόκειται να επιστραφούν στη χώρα προέλευσής τους, αυτό πρέπει να γίνεται με τρόπο συνεπή προς τις υποχρεώσεις του κράτους για τα ανθρωπίνια δικαιώματα.

Επαναπροώθηση είναι η αναγκαστική επιστροφή ενός ατόμου σε μια χώρα όπου θα διατρέξει κίνδυνο να υποστεί σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων (εναλλακτικά χρησιμοποιούνται οι όροι 'δίωξη και 'σοβαρή βλάβη'). Τα άτομα που βρίσκονται σε αυτήν την κατάσταση δικαιούνται διεθνή προστασία. Απαγορεύεται από το διεθνές δίκαιο να επιστρέφονται πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στη χώρα από την οποία διέφυγαν – αυτό είναι γνωστό ως η αρχή της **μη επαναπροώθησης**. Η αρχή αυτή ισχύει επίσης για άλλους ανθρώπους που διατρέχουν κίνδυνο να υποστούν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως βασανιστήρια ή θανατική ποινή, αλλά δεν ανταποκρίνονται στον νομικό ορισμό του πρόσφυγα. *Έμμεση επαναπροώθηση* συμβαίνει ότι μια χώρα τους στέλνει με τη βία σε άλλη χώρα, η οποία στη συνέχεια τους στέλνει σε Τρίτη χώρα όπου κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη. Αυτό επίσης απαγορεύεται από το διεθνές δίκαιο.

Συλλογική απέλαση είναι η απέλαση μιας ομάδας ανθρώπων (μεταναστών, αιτούντων

άσυλο ή/και προσφύγων) χωρίς να εξεταστεί μεμονωμένα η κάθε περίπτωση και να ληφθούν υπ' όψη οι ατομικές περιστάσεις του κάθε προσώπου χωριστά. Απαγορεύεται από το διεθνές δίκαιο.

Αυτή η έκθεση χρησιμοποιεί τον όρο 'πρόσφυγες' για να αναφερθεί σε όσους έχουν διαφύγει από δίωξη ή σύρραξη, ανεξαρτήτως αν έχουν αναγνωριστεί ως τέτοιοι. Ο όρος 'μετανάστες' χρησιμοποιείται αναφορικά με ανθρώπους που έχουν διασχίσει ή αποπειραθεί να διασχίσουν τα σύνορα μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας για οικονομικούς λόγους, ανεξαρτήτως του πώς εισήλθαν στη χώρα ή της νομιμότητας της παραμονής τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, *François Crépeau: Παράρτημα – Αποστολή στην Ελλάδα: σχόλια του Κράτους στην έκθεση του Ειδικού Εισηγητή*, 19 Απριλίου 2013, Παράγραφος 11, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.5

² Σύμφωνα με τον χάρτη μεταναστευτικών οδών της Frontex, η Οδός της Ανατολικής Μεσογείου που περιλαμβάνει τη Βουλγαρία, την Κύπρο και την Ελλάδα είναι μακράν η πλέον χρησιμοποιούμενη, αντιστοιχώντας σε 37.220 παράτυπες εισόδους στην ΕΕ το 2012. Η Οδός της Κεντρικής Μεσογείου (Ιταλία και Μάλτα) είναι η επόμενη σε μέγεθος με 10.380 ανιχνευμένες παράτυπες εισόδους. Ο Χάρτης Μεταναστευτικών Οδών είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση: <http://www.frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map>. Βλ.

επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Frontex, *Δεύτερη εξαμηνιαία έκθεση για τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν 1 Μαΐου 2012-31 Οκτωβρίου 2012*, 23 Νοεμβρίου 2012, σ. 2-3, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/pdf/2_en_act_part1_v7_schengen.pdf. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Frontex, *Τρίτη εξαμηνιαία έκθεση για τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν 1 Νοεμβρίου 2012-30 Απριλίου 2013*, 31 Μαΐου 2013, σ. 2, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/pdf/2_en_act_part1_v7_schengen.pdf. *Ετήσια Ανάλυση Κινδύνου 2013*, Απρίλιος 2013, σ. 20, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q4_2012.pdf και Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), *Μετανάστευση και άσυλο: αυξανόμενες εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο*, 23 Ιανουαρίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19349&lang=en>

³ Βλ. για παράδειγμα, Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, *François Crépeau: Παράρτημα – Τουρκία*, 17 Απριλίου 2013, Παράγραφος 60, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2. Και Ευρω-Μεσογειακό Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *Συμφωνία Επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας – Υπονομεύει τα δικαιώματα των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο*, 20 Ιουνίου 2012, σ. 9-10, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.euromedrights.org/eng/2013/06/20/an-eu-turkey-readmission-agreement-undermining-the-rights-of-migrants-refugees-and-asylum-seekers/>. Οι δυσκολίες στην πρόσβαση κρατουμένων σε διεθνή προστασία επιβεβαιώθηκαν επίσης μέσω συνεντεύξεων με τοπικές οργανώσεις νομικής βοήθειας, τη Συνέλευση Πολιτών Ελσίνκι και τη Multeci-Der. Ενημερώσεις συγκεντρώθηκαν από αυτές τις οργανώσεις στις 30 Μαΐου 2013 και 18 Ιουνίου 2013 αντιστοίχως.

⁴ Βλ. το Γλωσσάριο για τους ορισμούς των προσφύγων και των μεταναστών, καθώς και άλλων όρων που χρησιμοποιούνται στην έκθεση.

⁵ Υπηρεσία για τη Διαχείριση της επιχειρησιακής Συνεργασίας στα εξωτερικά Σύνορα των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

⁶ Η οργάνωση Landmine & Cluster Munition Monitor αναφέρει ότι «το 2009, η Ελλάδα ολοκλήρωσε την απομάκρυνση των ναρκών κατά προσωπικού στις 57 ναρκοθετημένες περιοχές που είχε παρατάξει κατά μήκος των συνόρων με την Τουρκία». Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.the-monitor.org/custom/index.php/region_profiles/print_theme/1822#_ftnref11

⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Εκθέσεις της Επιτροπής για την ελεύθερη μετακίνηση στην ΕΕ*, 3 Ιουνίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-496_en.htm. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης της Διεθνούς Αμνηστίας, ο αριθμός των πρόσθετων συνοροφυλάκων που είχαν παραταχθεί εκεί στο πλαίσιο της Επιχείρησης Ασπίδα ήταν περίπου 800, σύμφωνα με πληροφορίες που διέθεσαν οι Αστυνομικές Διευθύνσεις Ορεστιάδας και Αλεξανδρούπολης στην περιοχή Έβρου στις 14 Απριλίου και 16 Απριλίου 2013 αντιστοίχως.

⁸ Frontex, *Ετήσια Ανάλυση Κινδύνου 2013*, Απρίλιος 2013, σ. 20, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q4_2012.pdf

⁹ Τα σχετικά στατιστικά στοιχεία είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Ελληνικής Αστυνομίας: http://www.astynomia.gr/images/stories//2013/statistics13/stat_allod/etsynora.JPG

¹⁰ Hurriyet Daily News, *Refugee boat sinks in Aegean Sea: 1 dead, 5 missing*, 6 Ιουνίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.hurriyetaidailynews.com/refugee-boat-sinks-in-aegean-sea-1-dead-5-missing.aspx?pagelD=238&nid=48314>. EnetEnglish.gr Greek Independent Press, *6-year-old drowns off Farmakonisi coast*, 15 Μαΐου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.enetenglish.gr/?i=news.en.article&id=920>. Al Arabiya News, *Syrian refugees drown on their way to Greece*, 21 Μαρτίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://english.alarabiya.net/en/News/2013/03/21/Syrian-refugees-drown-on-their-way-to-Greece.html>. Δελτίο Τύπου Kayiki, *Grief itself is not enough*, 18 Ιανουαρίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.kayiki.org/2013/01/kayiki-press-release-grief-itself-is.html>. Διεθνής Αμνηστία (Livewire blog), *'I want all the world to know about us'*, 18 Φεβρουαρίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://livewire.amnesty.org/2013/02/18/i-want-all-the-world-to-know-about-us/>. και Hurriyet Gundem, *63 göçmenin ölümüne ilgili 9 kişi gözaltında*, 22 Μαΐου 2012, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/23343092.asp>

¹¹ Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο της Frontex γι' αυτές τις δύο επιχειρήσεις, ο προϋπολογισμός της Χερσαίας Επιχείρησης Ποσειδών (που καλύπτει τα σύνορα τόσο της Ελλάδας όσο και της Βουλγαρίας με την Τουρκία) το 2011 ήταν σχεδόν εννέα εκατομμύρια ευρώ. Ο προϋπολογισμός της Θαλάσσιας Επιχείρησης Ποσειδών το 2010 ήταν πάνω από 12,4 εκατομμύρια ευρώ. Διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://www.frontex.europa.eu/operations/archive-of-operations/?year=&region=&type=&host=Greece>

¹² Με βάση πληροφορίες που διέθεσε ο Επιχειρησιακός Συντονιστής της Frontex στην Αλεξανδρούπολη Έβρου στις 17 Απριλίου 2013.

¹³ Επιστολή με ημερομηνία 6 Ιουνίου 2013 από τον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας, ως απάντηση σε ερώτημα με ημερομηνία 13 Μαΐου 2013, δήλωνε ότι «[ο]ι λεπτομερείς αριθμοί γύρω από την ανάπτυξη εμπειρογνομόνων και τεχνικών μέσων σε μια τρέχουσα κοινή επιχείρηση δεν μπορούν να γνωστοποιηθούν δημοσίως, καθώς ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο την εκπλήρωση των

στόχων της επιχείρησης».

¹⁴ Κανονισμός (ΕΕ) Αρ. 1168/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Οκτωβρίου 2011 που τροποποιεί τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) Αρ. 2007/2004 που ιδρύει Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαθέσιμος στη διεύθυνση:

http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/frontex_amended_regulation_2011.pdf

¹⁵ Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01), διαθέσιμος στη διεύθυνση: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

¹⁶ Frontex, *Απόκριση της Frontex στο αυτόβουλο ερώτημα του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή 01/5/2012/ΒΕΗ-ΜΗΖ*, 29 Μαΐου 2012, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

<http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/correspondence.faces/en/11758/html.bookmark>

¹⁷ Το Άρθρο 19(1) του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ απαγορεύει τις συλλογικές απελάσεις (απωθήσεις). Οι επεξηγήσεις για τον Χάρτη που δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Δεκέμβριο του 2007 δηλώνουν ότι σκοπός του Άρθρου «είναι να εγγυάται ότι κάθε απόφαση [απέλασης] βασίζεται σε συγκεκριμένη εξέταση». Οι επεξηγήσεις προσθέτουν επίσης ότι το Άρθρο 19(1) έχει «το ίδιο νόημα και πεδίο εφαρμογής με το Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου Αρ. 4 της ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου) που αφορά τη συλλογική απέλαση». Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παρέχει λεπτομερή καθοδήγηση για το πώς πρέπει να ερμηνεύεται το Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου 4. Βλ. για παράδειγμα, *Hirsi Jamaa και άλλοι κατά Ιταλίας* (Αίτηση αρ. 27765/09). Παρ' ότι δεν έχει υπογράψει το Πρωτόκολλο 4, η Ελλάδα εξακολουθεί να δεσμεύεται από την απαγόρευση συλλογικών απελάσεων μέσω του Χάρτη. Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01) είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση:

http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf και οι επεξηγήσεις που σχετίζονται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (14.12.2007) είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0017:0035:EN:PDF>

Σύμφωνα με μελέτη που δημοσίευσε η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Πολιτικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Άρθρο 19(1) του Χάρτη υποχρεώνει τα κράτη να «διασφαλίζουν ότι πράγματι σε κάθε απόφαση απέλασης το εν λόγω άτομο έχει πραγματική ευκαιρία να εκπροσωπηθεί και να προβάλει τα επιχειρήματά του κατά της απέλασης πριν ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση». Η μελέτη δηλώνει περαιτέρω ότι το ίδιο πρότυπο πρέπει να ισχύει «για τα πρόσωπα που βρίσκονται παράτυπα στην επικράτεια ή ακόμη και για εκείνα που αφίχθηκαν πρόσφατα και βρίσκονται ακόμη στα σύνορα ή κοντά σε αυτά». Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γ' Τμήμα Πολιτικής: Δικαιώματα Πολιτών και Συνταγματικές Υποθέσεις, Ατομικές Ελευθερίες, Υποθέσεις Δικαιοσύνης και Εσωτερικών, *Εφαρμογή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ο Αντίκτυπός της στις υπηρεσίες Εσωτερικών υποθέσεων της ΕΕ Frontex, Europol και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Στήριξης Ασύλου*, Αύγουστος 2011, σ. 54, διαθέσιμο στη διεύθυνση:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dv/02_study_fundamental_rights_/02_study_fundamental_rights_en.pdf

Οι διατάξεις του Χάρτη για τη συλλογική απέλαση (Άρθρο 19) καθώς και για άλλα θεμελιώδη δικαιώματα (όπως το Άρθρο 18 για το δικαίωμα σε άσυλο και το Άρθρο 47 για το δικαίωμα σε αποτελεσματικό ένδικο μέσο και σε δίκαιη δίκη) ενεργοποιούνται όταν η Ελλάδα «ενεργεί εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ». Βλ. για παράδειγμα, Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Aklagaren κατά Hans Åkerberg Fransson*, Απόφαση C-617/10, 26 Φεβρουαρίου 2013, Παράγραφος 21. Αναφορικά με τις απωθήσεις στην περιοχή Έβρου και το Αιγαίο, το εφαρμόσιμο δίκαιο της ΕΕ θα μπορούσε, για παράδειγμα, να περιλαμβάνει την Οδηγία περί Προσόντων του 2011 (Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2011 για τα πρότυπα για τον χαρακτηρισμό υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ομοίμορφη ιδιότητα για τους πρόσφυγες ή για πρόσωπα επιλέξιμα για επικουρική προστασία, και για το περιεχόμενο της χορηγούμενης προστασίας), την Οδηγία περί Διαδικασιών Ασύλου του 2005 (Οδηγία του Συμβουλίου 2005/85/ΕΚ της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2005 για ελάχιστα πρότυπα για τις διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για τη χορήγηση και αφαίρεση της προσφυγικής ιδιότητας), και τον Κώδικα Συνόρων Σένγκεν του 2006 (Κανονισμός (ΕΚ) Αρ. 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Μαρτίου 2006 που καθιερώνει Κοινοτικό Κώδικα για τους κανόνες που διέπουν τη διασυνοριακή μετακίνηση προσώπων).

¹⁸ Βλ. για παράδειγμα, Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, *Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 28 Ιουλίου 1951, United Nations, Treaty Series, vol. 189, σ. 176, Άρθρο 33(1), διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/3be01b964.html>. τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01), διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf. το Άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου· την Οδηγία του Συμβουλίου 2005/85/ΕΚ της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2005 για τα ελάχιστα πρότυπα για τις διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για τη χορήγηση και αφαίρεση της προσφυγικής ιδιότητας· και την Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

¹⁹ UNHCR, *Σύροι στην Ελλάδα: Ζητήματα προστασίας και προτάσεις της Ύπατης Αρμοστείας*, 17 Απριλίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/Syria/pc/Greece_Syria_Note_for_Pressconference_English.pdf και στα ελληνικά: http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/Syria/pc/Syria_Position2_april_2013_2.pdf

²⁰ Επιστολή με ημερομηνία 6 Ιουνίου 2013 από τον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας, ως απάντηση σε ερώτημα με ημερομηνία 13 Μαΐου 2013.

²¹ Βλ. επίσης, Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, *Εκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών*, *François Crépeau: Παράρτημα – Τουρκία*, 17 Απριλίου 2013, Παράγραφοι 40 και 41, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2

²² Βλ. Για παράδειγμα την Εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών για τους Πρόσφυγες και τους Αιτούντες Άσυλο Αρ. Β.050.ΟΚΜ.0000.12/2010/19 της 19^{ης} Μαρτίου 2010 (Mülteci ve Sığınmacılar) και την Εγκύκλιο για την Καταπολέμηση της Παράνομης Μετανάστευσης της

23^{ns} Μαρτίου 2010 (Yasadışı Göçle Mücadele ile ilgili Genelge No. 2010/22).

²³ Ο νόμος περί αλλοδαπών και διεθνούς προστασίας (Νόμος Αρ.6458) υιοθετήθηκε από τη Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας στις 4 Απριλίου 2013. Εντούτοις, οι περισσότερες διατάξεις του θα τεθούν σε ισχύ στις 11 Απριλίου 2014, ένα έτος μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και το κατά πόσον θα οδηγήσει σε πραγματική βελτίωση στην πράξη μένει να φανεί.

²⁴ Βλ. για παράδειγμα Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, *Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau: Παράρτημα – Τουρκία*, 17 Απριλίου 2013, παράγραφος 60, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2. και Ευρω-Μεσογειακό Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *Συμφωνία Επανεισδοχής ΕΕ-Τουρκίας – Υπνομεύει τα δικαιώματα των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο*, 20 Ιουνίου 2012, σ. 10, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.euromedrights.org/eng/2013/06/20/an-eu-turkey-readmission-agreement-undermining-the-rights-of-migrants-refugees-and-asylum-seekers/>. Οι δυσκολίες στην πρόσβαση κρατουμένων σε διεθνή προστασία –ιδίως στο Κέντρο Απομάκρυνσης Εντιρνέ (Αδριανούπολης) επιβεβαιώθηκαν επίσης μέσω συνεντεύξεων με τοπικές οργανώσεις νομικής βοήθειας, τη Συνέλευση Πολιτών Ελσίνκι και τη Multeci-Der. Ενημερώσεις συγκεντρώθηκαν από αυτές τις οργανώσεις στις 30 Μαΐου 2013 και 18 Ιουνίου 2013 αντιστοίχως.

²⁵ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, *Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau: Παράρτημα – Τουρκία*, 17 Απριλίου 2013, Παράγραφος 48, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2

²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Έκθεση Προόδου Τουρκίας 2012*, 10 Οκτωβρίου 2012, σελίδα 75, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1521616&SecMode=1&DocId=1501516&Usage=2>.

²⁷ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, *Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau: Παράρτημα – Τουρκία*, 17 Απριλίου 2013, Παράγραφοι 53 και 60, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2.

²⁸ Ένωση Πολιτών Ελσίνκι Τουρκίας, *Syrian Refugees in Turkey: Briefing Note*, 16 Νοεμβρίου 2012, σ. 7, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.hyd.org.tr/staticfiles/files/20121116_hca_turkey_briefingnotesyrianrefugees.pdf, και Διεθνής Αμνηστία, *Stranded: Refugees in Turkey denied protection* (Index: EUR 44/001/2009), 22 Απριλίου 2009, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR44/001/2009>

²⁹ Για λεπτομερείς πληροφορίες για τη ρήτρα γεωγραφικού περιορισμού στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και για το σύστημα ασύλου της Τουρκίας, βλ. Διεθνής Αμνηστία, *Stranded: Refugees in Turkey denied protection* (Index: EUR 44/001/2009), 22 Απριλίου 2009, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR44/001/2009> Βλ. επίσης, Συμβούλιο της Ευρώπης, *Έκθεση του Thomas Hammarberg, Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του*

Συμβουλίου της Ευρώπης, μετά την επίσκεψή του στην Τουρκία στις 28 Ιουνίου-3 Ιουλίου 2009, 1 Οκτωβρίου 2009, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1521616&SecMode=1&DocId=1501516&Usage=2>

³⁰ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, *François Crépeau: Παράρτημα – Τουρκία*, 17 Απριλίου 2013, Παράγραφοι 65 και 69, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2

³¹ Συμβούλιο της Ευρώπης, Έκθεση του *Thomas Hammarberg, Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, μετά την επίσκεψή του στην Τουρκία στις 28 Ιουνίου-3 Ιουλίου 2009*, 1 Οκτωβρίου 2009, παράγραφοι 51, 53, και 55, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1521616&SecMode=1&DocId=1501516&Usage=2>

Ένωση Πολιτών Ελσίνκι, *Unsafe Haven: The Security Challenges Facing LGBT Refugees and Asylum Seekers in Turkey*, Ιούνιος 2011, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.hyd.org.tr/?pid=858>. και Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, *François Crépeau: Παράρτημα – Τουρκία*, 17 Απριλίου 2013, Παράγραφος 65, διαθέσιμη στη διεύθυνση:

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2

³² Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

³³ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

³⁴ Νόμος 3907/2011 για την ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης στις 26 Ιανουαρίου 2011, Άρθρα 30(5) και 30(6), και Νόμος 3386/2005 για την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης τον Ιούνιο 2005, Άρθρο 76(3).

³⁵ Προεδρικό Διάταγμα 116/2012 για την καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σε συμμόρφωση προς την οδηγία 2005/85/ΕΚ, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης στις 19 Οκτωβρίου 2012.

³⁶ Στις 17 Απριλίου 2013, το ελληνικό Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη ανακοίνωσε ότι από τις 9 Απριλίου 2103 οι Σύριοι θα παρέμεναν κρατούμενοι μόνο επί «λίγες ημέρες» για να εξακριβώσουν την εθνικότητά τους οι ελληνικές αρχές και μετά θα αφήνονταν ελεύθεροι, με εξαίτηση αναστολή των αποφάσεων επιστροφής. Βλ. UNHCR, *Συνέντευξη Τύπου για τη Συρία: δραματική η ανθρωπιστική κατάσταση στην περιοχή, έκκληση για παροχή προστασίας στους Σύριους που φτάνουν στην Ελλάδα*, 17 Απριλίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση:

<http://www.unhcr.gr/nea/artikel/f77461475f3688323d5fc6f1f1a6ab4d/syria-press-conference-the-humanita.html>

³⁷ Η χωρητικότητα κράτησης μεταναστών στους έξι μεγαλύτερους χώρους κράτησης στην Ελλάδα (Ξάνθη, Κομοτηνή, Παράνεστι Δράμας, Φυλάκιο, Κόρινθος και Αμυγδαλέζα) αναφέρεται ότι είναι 5.000 θέσεις σύμφωνα με δελτίο τύπου στη Φωνή της Ξάνθης (τοπικό μέσο ενημέρωσης), *Επέκταση στη χωρητικότητα των ήδη υπάρχοντων κέντρων κράτησης λαθρομεταναστών μελετά το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη*, 10 Απριλίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://fonitisxanthis.gr/επέκταση-στη-χωρητικότητα-των-ήδη-υπα/>. Αυτός ο αριθμός δεν περιλαμβάνει αστυνομικά τμήματα, σταθμούς συνοροφυλακής ή κρατητήρια του λιμενικού σώματος. Σε επιστολή με ημερομηνία 13 Μαΐου 2013 που έθετε το ζήτημα των ισχυρισμών για απωθήσεις και τις ανησυχίες της Διεθνούς Αμνηστίας για την κράτηση των μεταναστών στην Ελλάδα, η Διεθνής Αμνηστία ζητούσε από την ελληνική κυβέρνηση τη συνολική χωρητικότητα κράτησης παράτυπων μεταναστών στην Ελλάδα. Μέχρι τις 19 Ιουνίου 2013 δεν είχε υπάρξει απάντηση σε αυτό το αίτημα πληροφόρησης.

³⁸ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, *Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau: Παράρτημα – Ελλάδα*, 18 Απριλίου 2013, Παράγραφος 45, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4 και Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), *Μετανάστευση και άσυλο: αυξανόμενες εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο*, 23 Ιανουαρίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19349&lang=en>

³⁹ Βλ. για παράδειγμα, το Άρθρο 9 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα, το Άρθρο 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, και το Άρθρο 15 της Οδηγίας Επιστροφής (Οδηγία 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών). Για λεπτομερή εξέταση των εναλλακτικών της κράτησης μέτρων για τους μετανάστες, βλ. Διεθνής Αμνηστία, *Irregular Migrants and Asylum-Seekers: Alternatives to Immigration Detention*, 2009, AI Index: POL 33/001/2009.

⁴⁰ Ο Νόμος 3907/2011 Άρθρο 30(1) εφαρμόζεται σε όσους συλλαμβάνονται για παράτυπη παραμονή στην Ελλάδα, γεγονός που υποχρεώνει την Ελλάδα να εξετάζει τη χρήση λιγότερο επαχθών μέτρων πριν την κράτηση. Εντούτοις, ο Νόμος 3386/2005 που εφαρμόζεται σε όσους συλλαμβάνονται για παράνομη διάσχιση των ελληνικών συνόρων, δεν προβλέπει εναλλακτικά της κράτησης μέτρα. Το Άρθρο 76(3) του Νόμου 3386/2005 αναφέρει ότι αν ένας υπήκοος τρίτης χώρας θεωρείται «ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή παρακωλύει την προετοιμασία της αναχώρησής του ή τη διαδικασία απέλασής του» μπορεί να κρατείται προσωρινά μέχρι να εκδοθεί απόφαση απέλασης. Μόλις εκδοθεί απόφαση απέλασης, η κράτησή του μπορεί να συνεχιστεί μέχρι την απέλαση. Αυτό το διάστημα κράτησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 18 μήνες.

⁴¹ Βλ. επίσης, Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, *Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau: Παράρτημα – Ελλάδα*, 18 Απριλίου 2013, Παράγραφος 43, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4 και Συμβούλιο της Ευρώπης, *Έκθεση του Nils Muižnieks, Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα, από 28 Ιανουαρίου μέχρι 1*

Φεβρουαρίου 2013, 16 Απριλίου 2013, Παράγραφος 145, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2053611&Site=COE>

⁴² Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για την επιστροφή των υπηκόων τρίτων χωρών.

⁴³ Βλ. επίσης ΑΙΤΗΜΑ, *Δελτίο Τύπου: Κράτηση παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο*, 10 Απριλίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.aitima.gr/en> (και στα ελληνικά στη διεύθυνση <http://www.aitima.gr/>).

⁴⁴ Ενώ επιβεβαίωσε γραπτώς αυτήν την πληροφορία στις 14 Ιουνίου 2013, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες πληροφόρησε επίσης τη Διεθνή Αμνηστία ότι χάρη σε νέες ευκαιρίες χρηματοδότησης και στην πρόσφατη έκκληση για νέα κονδύλια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες προσδοκά ότι αυτή η αναστολή θα είναι μόνο προσωρινή.

⁴⁵ Συνέντευξη με τους εκπροσώπους του Τμήματος Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας στην Αθήνα στις 19 Απριλίου 2013· συνέντευξη με τον Επικεφαλής της Αστυνομίας στην Αλεξανδρούπολη Έβρου στις 16 Απριλίου 2013.

⁴⁶ Νόμος 3907/2011 για την ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης στις 26 Ιανουαρίου 2011.

⁴⁷ Ηλεκτρονικό μήνυμα από τη Διευθύντρια της Υπηρεσίας Ασύλου, Μαρία Σταυροπούλου, 10 Ιουνίου 2013. Η Υπηρεσία Ασύλου πληροφόρησε επίσης τη Διεθνή Αμνηστία ότι δημιουργεί γραφεία στα νησιά Λέσβο και Ρόδο μέχρι το τέλος του καλοκαιριού του 2103.

⁴⁸ Βλ. για παράδειγμα, Διεθνής Αμνηστία, *Ελλάδα: Το τέλος του δρόμου για τους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες* (EUR 25/011/2012), 20 Δεκεμβρίου 2012, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://amnesty.org/en/library/info/EUR25/011/2012/en>. Pro Asyl, *Τα τείχη της ντροπής – μαρτυρίες από μέσα: τα κέντρα κράτησης του Έβρου*, 10 Απριλίου 2012, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.proasyl.de/fileadmin/fm-dam/q_PUBLIKATIONEN/2012/Evros-Bericht_12_04_10_BHP.pdf. και Human Rights Watch, *Η ΕΕ «λερώνει» τα χέρια της: Εμπλοκή του Frontex σε περιπτώσεις κακομεταχείρισης κρατούμενων μεταναστών στην Ελλάδα*, 21 Σεπτεμβρίου 2011, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.hrw.org/reports/2011/09/21/eu-s-dirty-hands-0>

⁴⁹ CPT, *Έκθεση προς την Κυβέρνηση της Ελλάδας για την επίσκεψη που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) από τις 19 έως τις 27 Ιανουαρίου 2011*, 10 Ιανουαρίου 2012, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2012-01-inf-eng.htm#_Toc289681112

⁵⁰ FRA, *Αντιμετωπίζοντας μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης για τα θεμελιώδη δικαιώματα – η κατάσταση σχετικά με τα πρόσωπα που διέρχονται παράτυπα τα ελληνικά χερσαία σύνορα*, Μάρτιος 2011, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://fra.europa.eu/en/publication/2011/coping-fundamental-rights-emergency-situation-persons-crossing-greek-land-border>

⁵¹ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, *Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα*

ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau: Παράρτημα – Ελλάδα, 18 Απριλίου 2013, Παράγραφοι 48 και 49, διαθέσιμη στη διεύθυνση:
http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4.

⁵² Η ελληνική κυβέρνηση αποκρίθηκε γραπτώς στον Ειδικό Εισηγητή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών, μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα, ότι τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής «δεν συνιστούν κέντρα κράτησης», καθώς παρ' όλο που φρουρούνται «όλοι οι στεγαζόμενοι μετανάστες έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση για άδεια ανά πάσα στιγμή». Βλ. Παράγραφο 38 του Παραρτήματος με ημερομηνία 19 Απριλίου 2013 της έκθεσης του Ειδικού Εισηγητή που είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:
http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.5. Όπως περιγράφει ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ, αυτά τα κέντρα είναι σαφώς χώροι όπου οι μετανάστες στερούνται την ελευθερία τους, καθώς δεν είναι ελεύθεροι να εγκαταλείπουν τα κέντρα κατά βούληση.

⁵³ Κατά τον χρόνο της επίσκεψης της Διεθνούς Αμνηστίας τον Απρίλιο του 2013, στον Σταθμό Συνοροφυλακής Μεταξάδων κρατούνταν μόνο υπήκοοι τρίτων χωρών που κατηγορούνταν είτε για λαθραία διακίνηση ανθρώπων, είτε για αντίσταση, πρόκληση σοβαρής σωματικής βλάβης και φθορά κρατικής ιδιοκτησίας στη διάρκεια εξέγερσης που σημειώθηκε στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής τον Νοέμβριο του 2012. Προηγουμένως, τον Οκτώβριο του 2012, κρατούμενοι προχώρησαν σε απεργία πείνας στο Κέντρο Κράτησης Μεταναστών Κομοτηνής διαμαρτυρούμενοι για τις κακές συνθήκες κράτησης και τη φερόμενη ως κακομεταχείριση. Σε αυτό το φόντο, η εξέγερση του Νοεμβρίου ξεκίνησε όταν αστυνομικός στο κέντρο φέρεται να έσκισε ένα κοράνι που ανήκε στους κρατούμενους. Η Διεθνής Αμνηστία έχει επίσης λάβει ισχυρισμούς ότι στη διάρκεια αυτής της εξέγερσης, αστυνομικοί χτύπησαν άγρια πολλούς από τους κρατούμενους και έριξαν δακρυγόνα αέρια μέσα στους κοιτώνες τους. Κατά συνέπεια, αρκετοί κρατούμενοι αναφέρεται ότι μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο για να τους περιποιηθούν τα τραύματα. Τον Απρίλιο του 2013, οι τοπικές αρχές είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι διεξαγόταν έρευνα για το περιστατικό.

⁵⁴ Συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με τις αρχές στους σταθμούς συνοροφυλακής Τυχερού και Μεταξάδων και στο αστυνομικό τμήμα Μυτιλήνης τον Απρίλιο του 2013.

⁵⁵ Κέντρα κράτησης μεταναστών Κομοτηνής και Φυλακίου· σταθμοί συνοροφυλακής Μεταξάδων και Σουφλίου.

⁵⁶ Οι κρατούμενοι στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής Φυλακίου δεν παραπονέθηκαν για έλλειψη πρόσβασης σε κατάλληλη ιατρική περίθαλψη. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης της Διεθνούς Αμνηστίας στο κέντρο στις 15 Απριλίου 2013, η ΜΚΟ Ιατρική Παρέμβαση (Med.In) παρείχε ιατρική και ψυχολογική βοήθεια στους κρατούμενους εκεί.

⁵⁷ Τηλεφωνική συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε με τον κ. Αναστόπουλο του ΚΕΕΛΠΝΟ στις 11 Ιουνίου 2013 επιβεβαίωσε ότι η σχετική χρηματοδότηση είχε εξαντληθεί στα τέλη Απριλίου 2013, και ότι το ΚΕΕΛΠΝΟ δεν θα ήταν σε θέση να παράσχει ιατρικές υπηρεσίες στην περιοχή μέχρι να διατεθεί νέα χρηματοδότηση. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων χρηματοδοτούσε το πρόγραμμα του ΚΕΕΛΠΝΟ στην περιοχή, το οποίο κάλυπτε τα κέντρα κράτησης μεταναστών Κομοτηνής, Ξάνθης και Φυλακίου και τους σταθμούς συνοροφυλακής Φερών, Τυχερού και Σουφλίου.

⁵⁸ Μεταξύ του 2009 και του τέλους του 2012, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει διαπιστώσει ότι η Ελλάδα παραβίασε το Άρθρο 3 σε 11 περιπτώσεις που αφορούν τις συνθήκες κράτησης προσφύγων και μεταναστών που κρατούνταν σε κέντρα κράτησης μεταναστών ή σταθμούς συνοροφυλακής [βλ. για παράδειγμα τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (Αίτηση Αρ. 30696/09) και *Rahimi κατά Ελλάδας* (Αίτηση Αρ. 8687/08), *Lin κατά Ελλάδας* (Αίτηση 58158/10)].

⁵⁹ Τηλεφωνική συνέντευξη με τον κ. Αναστόπουλο του ΚΕΕΛΠΝΟ, στις 14 Ιουνίου 2013.

⁶⁰ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC),

UN Committee on the Rights of the Child (CRC), *Γενικό Σχόλιο 6 της CRC (2005): Μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους*, 1 Σεπτεμβρίου 2005, CRC/GC/2005/6, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

⁶¹ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα Κράτη-Μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, Άρθρο 17, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:EN:pdf>

⁶² Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, *Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού*, 20 Νοεμβρίου 1989, Ηνωμένα Έθνη, Treaty Series, vol. 1577, σ. 3, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b38f0.html>. Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), *Αναθεωρημένες κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες για τα εφαρμόσιμα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο*, 26 Φεβρουαρίου 1999, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/3c2b3f844.html>.; και Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), *Εναλλακτικά της κράτησης μέτρα για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες*, Απρίλιος 2006, POLAS/2006/03, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/4472e8b84.html>.

⁶³ Βλ. για παράδειγμα, Συμβούλιο της Ευρώπης, *Έκθεση του Nils Muižnieks, Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα, από 28 Ιανουαρίου μέχρι 1 Φεβρουαρίου 2013*, 16 Απριλίου 2013, Παράγραφοι 147 και 153, διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2053611&Site=COE>

⁶⁴ UNHCR Ελλάδα, Φεβρουάριος 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.unhcr.gr/genikes-plirofories/ellada/artikel/5d423ae78de5eed1405b3c26f08218a4/kentra-ypodochis-kai.html?L=oehdhfqkb>

⁶⁵ Νόμος 3907/2011 για την ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης στις 26 Ιανουαρίου 2011.

⁶⁶ Αλληλογραφία με τον κ. Π. Νίκα, Διευθυντή της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, 11 Ιουνίου 2013.

⁶⁷ Το Πρόγραμμα για τα Χωρισμένα Παιδιά στην Ευρώπη (SCEP) αναφέρει ότι οι περισσότερες τεχνικές εκτίμησης ηλικίας «παράγουν περιθώριο σφάλματος που τις καθιστά υπερβολικά ανακριβείς για χρήση» και συνιστά τα κράτη να χρησιμοποιούν εκτιμήσεις ηλικίας ως τελευταία λύση. Αν πρέπει να πραγματοποιηθούν εκτιμήσεις ηλικίας, το SCEP συνιστά να «εξισορροπούν σωματικούς, αναπτυξιακούς, ψυχολογικούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς παράγοντες». Για λεπτομερή επισκόπηση των προτύπων που πρέπει να εφαρμόζονται όταν προσδιορίζεται η ηλικία, βλ. SCEP, *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe*, 2012, διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://umf.asyl.at/files/DOK45Age_Assessment_PP.pdf

⁶⁸ Σε δημόσια παρέμβαση στις 21 Μαΐου 2013, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τις αρχές να περιορίσουν τη διοικητική κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων και να ενισχύσουν τα μέτρα φιλοξενίας και φροντίδας. Σύμφωνα με το δελτίο τύπου, ο Συνήγορος του Πολίτη πληροφορήθηκε ότι η χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων για τους ξενώνες ασυνόδευτων ανηλίκων είχε λήξει στα τέλη Μαρτίου 2013 και δεν είχε ανανεωθεί. Βλ. δελτίο τύπου της 21^{ης} Μαΐου 2013 διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.synigoros.gr/resources/docs/375134.pdf>.

⁶⁹ Στον «αέρα» το κέντρο ασυνόδευτων ανηλίκων προσφύγων στη Μυτιλήνη, 29 Μαΐου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231250667>. Επίσης σύμφωνα με το δελτίο τύπου που εξέδωσε στις 21 Μαΐου 2013 το Γραφείο του Συνηγόρου του Πολίτη, η διακοπή της χρηματοδότησης για τα καταφύγια έχει οδηγήσει ορισμένα καταφύγια να λειτουργούν χωρίς καθόλου προσωπικό αλλά μόνο με τη στήριξη εθελοντών. Ο Συνήγορος του Πολίτη έδωσε ως παράδειγμα την περίπτωση του ξενώνα της Αγιάσου, όπου στα τέλη Μαΐου υπήρχε μόνο ένας εργαζόμενος (ο μάγειρας) για εξήντα ασυνόδευτους ανηλίκους. Βλ. δελτίο τύπου διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.synigoros.gr/resources/docs/375134.pdf>. Βλ. επίσης το άρθρο του INews, *Τραγική η κατάσταση στις μονάδες φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων προσφύγων*, 10 Ιουνίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.inews.gr/88/synigoros-tou-paidiou-tragiki-i-katastasi-stis-monades-filoxenias-asynodefton-anilikon-prosfygon.htm>

⁷⁰ Our World: Fleeing Syria at these times, BBC News Channel, 5 Ιουνίου 2013, βίντεο διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.bbc.co.uk/news/magazine-22757485>

⁷¹ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Εθνών, *Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, François Crépeau: Παράρτημα – Ελλάδα*, 18 Απριλίου 2013, Παράγραφος 45, διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4.

⁷² Σύμφωνα με το Παράρτημα της επιστολής με ημερομηνία 17 Ιουνίου 2013 από τη Cecilia Malmstrom, την Επίτροπο Εσωτερικών Υποθέσεων, 129.699.210 ευρώ διατέθηκαν στην Ελλάδα από το Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων και 97.877.298 ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών στο διάστημα που καλύπτει τα έτη 2011-2013. Η πληροφορία παρασχέθηκε στο Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας ως απόκριση σε ερώτημα με ημερομηνία 14 Μαΐου 2013.

⁷³ Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), *Μετανάστευση και άσυλο: αυξανόμενες εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο*, 23 Ιανουαρίου 2013, Παράγραφος 54, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19349&lang=en>

⁷⁴ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (Αίτηση Αρ. 30696/09, 21 Ιανουαρίου 2011) και απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Συγχωνευμένες Υποθέσεις *C-411/10 N.S. κατά Υπουργού Εσωτερικών και C-493/10 M.E. και Άλλοι κατά Επιτρόπου Αιτήσεων Προσφύγων, Υπουργού Δικαιοσύνης, Ισότητας και Νομικής Μεταρρύθμισης*.

ΤΟΣΟ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΥΝ ΤΑ ΦΩΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ, ΟΣΟ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΞΕΧΑΣΜΕΝΕΣ ΓΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ ΑΓΩΝΙΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΙ ΕΝΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ?

Αγωνιστές σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν αποδείξει ότι είναι δυνατόν να αντισταθούμε στις επικίνδυνες δυνάμεις που υπονομεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γίνετε μέρος αυτού του κινήματος. Καταπολεμήστε όσους κατηλεύονται τον φόβο και το μίσος.

- Γραφτείτε στη Διεθνή Αμνηστία και γίνετε μέρος ενός παγκόσμιου κινήματος που αγωνίζεται για τον τερματισμό των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Βοηθείστε μας να κάνουμε τη διαφορά
- Κάντε μια δωρεά για να υποστηρίξετε το έργο της Διεθνούς Αμνηστίας.

Μαζί μπορούμε να κάνουμε τη φωνή μας να ακουστεί.

- Ενδιαφέρομαι να λάβω περισσότερες πληροφορίες για το πώς μπορώ να γίνω μέλος της Διεθνούς Αμνηστίας.

Όνομα

Διεύθυνση

Χώρα

Email

- Θέλω να κάνω μια δωρεά στη Διεθνή Αμνηστία (δωρεές γίνονται δεκτές σε UK£, US\$ ή €)

Ποσό

Παρακαλώ χρεώστε την πιστωτική μου κάρτα

Visa

Mastercard

Αριθμός

Ημερομηνία λήξης

Υπογραφή

Παρακαλούμε επιστρέψτε αυτό το έντυπο στο γραφείο της Διεθνούς Αμνηστίας στη χώρα σας.

Για τον κατάλογο των γραφείων της Διεθνούς Αμνηστίας ανά τον κόσμο:
www.amnesty.org/en/worldwide-sites

Αν δεν υπάρχει γραφείο της Διεθνούς Αμνηστίας στη χώρα σας, παρακαλούμε επιστρέψτε αυτό το έντυπο στη διεύθυνση:

Amnesty International, International Secretariat, Peter Benenson House,
1 Easton Street, London WC1X 0DW, United Kingdom

**ΘΕΛΩ ΝΑ
ΒΟΗΘΗΣΩ**

amnesty.org

ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Η Ελλάδα, στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αποτελεί μείζον σημείο εισόδου μεταναστών και προσφύγων που στο μεγαλύτερο ποσοστό προσπαθούν να διέλθουν προς άλλες χώρες της ΕΕ.

Αυτή η έκθεση εξετάζει ορισμένες από τις πρακτικές ελέγχου των συνόρων που χρησιμοποιεί η Ελλάδα στα σύνορά της με την Τουρκία. Εκείνοι που φτάνουν στην Ελλάδα, μερικές φορές «απωθούνται» (μια παράνομη και συχνά επικίνδυνη πρακτική επιστροφής των μεταναστών που συλλαμβάνονται) στην Τουρκία –είτε μέσω του ποταμού Έβρου στον βορρά, είτε στο Αιγαίο. Για αυτούς που δεν απωθούνται εκεί η κράτηση –συχνά σε φρικτές συνθήκες– είναι η συνήθης τύχη.

Η Διεθνής Αμνηστία αναγνωρίζει το προνόμιο των κρατών να ελέγχουν την είσοδο και την παραμονή μη υπηκόων τους στην επικράτειά τους. Όμως οι επικίνδυνες πρακτικές που χρησιμοποιούν οι ελληνικές αρχές στα σύνορά τους δεν συμμορφώνονται με τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών. Αυτή η έκθεση καλεί την ελληνική κυβέρνηση να σταματήσει αμέσως την πρακτική των απωθήσεων προς την Τουρκία. Ζητά επίσης από την ΕΕ και τα Κράτη-Μέλη της να συμμεριστούν πιο ισότιμα την ευθύνη για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες.

Η έκθεση εκδίδεται ως μέρος της εκστρατείας της Διεθνούς Αμνηστίας «Όταν δεν υπάρχουν», που αποσκοπεί να προστατέψει τα δικαιώματα των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο σε όλη την Ευρώπη.

amnesty.org

Index: EUR 25/008/2013
Ιούλιος 2013

AMNESTY
INTERNATIONAL

